

Natuur.blad

België-Belgique

P.B - Antwerpen X

3/1485

Afgiftekantoor
Antwerpen X
P106230

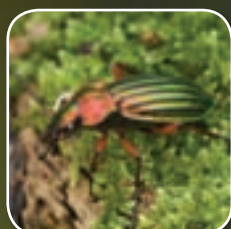
Driemaandelijks verenigingsblad van Natuurpunt – september - oktober - november 2011 – jaargang 10 – nummer 3
verschijnt in maart, juni, september en december

Toelating – gesloten verpakking
Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11,
2800 Mechelen

Mikpunt
Dag van de Natuur

10 jaar Natuurpunt
Feest met ons mee!

natuurpunt
10 jaar natuur voor iedereen

Inhoud

september - oktober - november 2011 – jaargang 10 – nummer 3

Een blik op 10 jaar Natuurpunt

6

Naar aanleiding van ons jubileum lieten we Geert Noels (Econopolis), Karel Van Eetvelt (Unizo), Piet Vanthemsche (Boerenbond), Harry Mardulyn (Natagora), Marco Lambertini (BirdLife International) en Marc Van Peel (Gemeentelijk Havenbedrijf) aan het woord. Lees wat zij te vertellen heb over 10 jaar Natuurpunt.

Het kleine "groot heksenkruid"

10

Er was een tijd toen ons Vlaamse land nog volledig bedekt was met bossen. Als we nu naar de kaart kijken, zien we dat daar nog maar schamele restjes van overblijven. Jammer want bossen zijn belangrijke longen op onze planeet. Het bewaren en zo mogelijk uitbreiden van natuurlijke bossen moet dan ook een prioriteit zijn. Ook bossen bijplanten is van cruciaal belang.

De Noordzee in 2022: leeggevist of (opnieuw) vol leven?

14

Zin in een stukje vers gebakken vis uit onze Noordzee ... wees er dan snel bij want tegen 2022 is het misschien wel voorgoed voorbij. Toch als het Europees visserijbeleid dezelfde koers blijft varen.

Wat loopt daar door het bos...

18

Zeg niet zomaar kever, tegen elke loopkever die je tegenkomt. In Vlaanderen leven zo'n 380 verschillende soorten loopkevers. We beschrijven 12 soorten die je terugvindt in onze bossen.

Natuur vroeger & nu Het Heidebos

23

Op het grondgebied van de gemeenten Wachtebeke en Moerbeke en ten zuiden van de expressweg Antwerpen-Knokke vinden we op de zandrug Maldegem-Stekene het Heidebos. Dit fraai natuur- en wandelgebied is met zijn 270 hectare het grootste natuurgebied van Natuurpunt in Oost-Vlaanderen.

Heideveld-Bornebeek

27

Enigszins verscholen in het grootste aaneengesloten boscomplex van West-Vlaanderen, dichtbij de E40 in Beernem, ligt het natuurgebied: Heideveld-Bornebeek. De wandeling brengt je door de uitgestrekte loof- en naaldbossen, volgt imposante dreven en laat je een stukje verleden ontdekken: het vroegere heidegebied "Bulskampveld".

Foto: Bernard Van Elegem

Foto: Arnold Cory

6

14

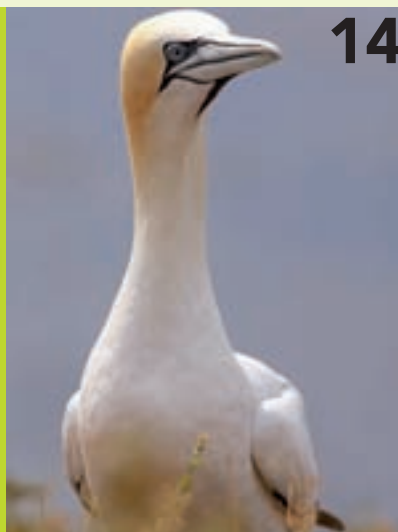

Foto: Luc Meert

50

Foto: François Van Bauwel

Dag van de Natuur 2011 10.000 handen voor meer natuur!

34

Op 19 en 20 november staat de Dag van de Natuur weer met groene stip op de agenda. Omdat 2011 het Europees jaar is van het Vrijwilligerswerk willen we maar liefst "10.000 handen voor meer natuur" bij elkaar sprokkelen.

"Bos voor Iedereen"

35

Lees alles over het succes van de campagne.

Trage wegen vol leven

38

In het dichtgebouwde Vlaanderen zijn de nog overblijvende natuurgebieden klein en sterk versnipperd. Trage wegen zorgen met hun landelijk en verkeersarm karakter voor een ecologische verbinding tussen die natuurgebieden.

Zie Zo Zoogdier

40

Op zoek naar eekhoorns en andere zoogdieren. Tijdens het weekend van 15 en 16 oktober organiseert de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt "Zie Zo Zoogdier". Dan gaan we op zoek naar zoogdieren in de tuin, in het park of bos in de buurt, langs wegen ...

Ervaringen & uitdagingen

42

In gesprek met Willy Ibens en Chris Steenwegen. Op 1 september nam Willy Ibens afscheid als algemeen directeur van Natuurpunt. Na een engagement van meer dan 18 jaar in onze vereniging geeft hij de fakkel door aan Chris Steenwegen.

Helgoland Vogelpracht op 1,7 km²

50

Helgoland is een Duits eiland op zo'n 70 km voor de Noordzeekust en bij natuurliefhebbers vooral bekend om de broedende zeevogels, de trekvogels die er even uitblazen en de zonnende zeehonden. Reis met ons mee.

Foto: Vilda/Rollin Verlinde

Eerst en vooral ben ik zeer verheugd jullie de geboorte van een nieuwe gids, de Natuur.gids, vol wandel- en fietstochten te kunnen aankondigen. Het was ditmaal een moeilijke bevalling, maar we zijn er opnieuw in geslaagd, samen met de Aardgassector, jullie 66 natuurtochten in een notendop aan te bieden. Maak er gebruik van en ontdek al die prachtige natuurpareltjes die we met jullie medewerking kunnen behouden en ontwikkelen voor ons nageslacht in het algemeen en voor de biodiversiteit in het bijzonder. Want ik moet het hier helaas nog eens onderstrepen: het is slechts in de gebieden waar wij en anderen de natuur vooropstellen, dat er effectief een halt is toegeroepen aan de achteruitgang van de biodiversiteit waarover ook wereldleiders zich zorgen maken. En die natuur in ere houden betekent meestal ze verwerven of ze minstens voor lange jaren in huur nemen. Maar daarmee alleen komen we er niet: er moet ook beheerd worden en daar bleek ook deze zomer weer hoezeer we op jullie allen kunnen rekenen. Zonder jullie daadwerkelijke hulp in zovele natuurgebieden kunnen onze professionelen alleen de immense taak onmogelijk aan. De maatschappij is jullie daarvoor veel verschuldigd en ze kan dat bewijzen door niet verder te snoeien in aankoop- en beheersubsidies.

De laatste maanden lees ik ook her en der kritiek op ons beheer in heidegebieden en op ons ingrijpen tegen niet-inheemse bomen. Vaak leidt die beheersvorm inderdaad tot kappingen terwijl wij elders samenwerken om te bebossen en om stadsbossen in te richten. Op het eerste zicht een paradox die echter slechts schijn is. In de eerste plaats is het absoluut nodig om bomen te verwijderen waar we een meer open landschap beogen, zodat heidevegetaties en de er levende dieren opnieuw een kans krijgen. Vooral snel om zich heen grijpende "exoten" met sterke zaadproductie zoals Amerikaanse vogelkers en Amerikaanse eik zijn hierbij meestal de schuldigen. Anderzijds zijn er die bossen (het overgrote deel) die we als bos willen behouden. Ook dat vereist vaak ingrepen om ons inheems bomenbestand een zetje in de rug te geven en het te beschermen tegen snel groeiende uitheemse concurrenten. Dat hiervoor volwassen bomen moeten sneuvelen vinden ook wij niet leuk. Bosbeheer is echter enkele decennia vooruitzien en ik nodig iedereen uit om dat geduld op te brengen en ons te beoordelen op het resultaat. Evenals de gehele bossector zijn ook wij er van overtuigd dat er

in Vlaanderen nog veel bos moet bijkomen, zowel in de vorm van stadsbossen als in echte daartoe geschikte natuurgebieden. Al hetgeen wij in dit domein, vaak samen met anderen, realiseren, zullen publiek toegankelijke bossen worden. Onze slogan "Natuur voor Iedereen" geldt immers onverminderd, ook in bossen!

Schrijven over bomen die er vaak onverwoestbaar uitzien brengt mij bij een menselijke boom, die zovele jaren mee het gezicht van Natuurpunt bepaald heeft en nu de tijd rijp acht om zijn directeurschap ter beschikking te stellen. Willy Ibens heeft de vereniging mee groot gemaakt en het was mij als voorzitter van de Raad van Beheer een voorrecht om met hem te kunnen samenwerken, ook in moeilijke dagen. Ik dank hem dan ook namens de hele vereniging voor hetgeen hij in die achttien jaar heeft gerealiseerd en wens hem nog vele gelukkige jaren met zijn familie en te midden van de natuur die hem zo nauw aan het hart ligt! Tegelijkertijd wens ik Willy zijn opvolger Chris Steenwegen alle succes toe.

natuurpunt
10 jaar natuur voor iedereen

Walter Roggeman
Voorzitter Natuurpunt

Meer weten?

Kom dan op 10 december naar ons jubileumfeest.
Natuurpunt bestaat 10 jaar en dat vieren we!

Foto: Wim Dirckx

Een blik op 10 jaar Natuurpunt

Geert Noels

*Partner & Chief Economist,
ECONOPOLIS NV*

Natuurpunt is voor mij een geleidelijke ontdekking geweest. De organisatie was me vrij onbekend bij de start. En in bepaalde middens werden tien jaar geleden de "groene jongens" wat neerbuigend behandeld. Ik vertoef echter zelf zoveel mogelijk van mijn vrije tijd buiten. Wandelen en vooral fietsen, en dat in alle seizoenen. En telkens ik

een verrassend stukje natuur tegenkwam, waar ook in Vlaanderen, zag ik de bordjes van Natuurpunt.

Vanaf de Kempen tot het Hageland ken ik zowat elk stukje natuur. Over de jaren zag ik kleine stukjes verwaarloosd groen, langzaam transformeren in echte pareltjes. Kleinschalig, verzorgd, verrassend. De eentonige begroeiing verandert in handen van Natuurpunt na enkele jaren in gevarieerde landschapjes.

In de loop van de jaren heb ik getracht economische projecten of doelstellingen te koppelen aan duurzaamheid. Dat werd niet altijd in dank afgenomen. Dat heeft bijvoorbeeld tot spanningen geleid in de discussie rond het Saeftinghedok en Deurganckdok, en de fundamentele duurzaamheid en economische rendabiliteit van logistiek. Toen Econoshock werd gepubliceerd in 2008, schreef ik dat de groene schok één van de belangrijkste elementen van de huidige economische transformatie was. De commentaar was toen "je gaat toch ook niet beginnen".

Vandaag wordt het belang van het groene niet meer weggelachen. De klimaatverandering, de demografische druk, de voedselproblematiek, de biodiversiteit, het zijn allemaal belangrijke onderwerpen geworden. In Vlaanderen blijft jammer genoeg het belang van de biodiversiteit al te vaak sterk ondergeschikt aan de korte termijn politieke en economische belangen. Onze ruimtelijke (wan)ordering is een cumulatieve van 40 jaar opportunistisch beleid, en de invloed van allerlei lobbies.

In de afgelopen tien jaar heeft Natuurpunt aan belang gewonnen. Het is een mooie beweging, gesteund door vrijwilligers en heel veel leden. Natuurpunt krijgt ook meer verantwoordelijkheid: het beheer over belangrijke oppervlakten. De grote uitdaging voor de organisatie zal zijn om een goed evenwicht te vinden tussen de kleinschaligheid en de "grassroot" beweging die aan haar oorsprong ligt, en de grootte en de macht die het aan het opbouwen is. Ik hoop van harte dat men een goed evenwicht zal vinden.

Mijn grote droom is dat onze militaire domeinen integraal zullen omgevormd worden tot natuurparken, en dat, nog voor ze worden aangevreten door allerlei domme verkavelingsprojecten en de zoveelste KMO-zone. Die domeinen zouden prachtige wapens zijn tegen de verzuring in onze maatschappij. Ik hoop het ooit mee te maken dat ze worden beheerd door Natuurpunt. Ik hoop dat de organisatie erin zal slagen om dan het behoud van de natuurpracht te kunnen combineren met de recreatie en het contact met de natuur, die we allen willen meegeven aan onze kinderen.

Natuurpunt bestaat een decennium. In de tijdsrekening van de natuur betekent dat een vingerknip. Die korte periode heeft al een groot verschil gemaakt. Ik wens jullie nog vele succesvolle decennia. Mijn kinderen danken jullie.

www.econopolis.be

www.econoshock.be

Karel Van Eetvelt

*Gedelegeerd bestuurder
UNIZO, de Unie van
Zelfstandige Ondernemers.*

De natuur is van ons allemaal.

Ik heb Natuurpunt leren kennen tijdens het overleg over sociaal-economische thema's met een impact op natuur en milieu. Dat gebeurde formeel onder

meer tijdens het overleg tussen de adviesraden Mina-raad en SERV, de Sociaal Economische Raad Vlaanderen. Daarnaast was er, gelukkig, ook informeler contact. Natuurpunt is – net zoals UNIZO – een belangenorganisatie gesteund op het engagement en de inzet van een groot vrijwilligersnetwerk. Net zoals in onze organisatie is dat het resultaat van een jarenlange geduldige, kwalitatieve opbouw en een gestage groei.

Naast de meer gekende kerntaken zoals het beheer van natuurgebieden zet Natuurpunt sterk in op overleg met andere actoren. Dat is voor ons erg belangrijk. Thema's zoals vergunningen, waterbeleid, ruimtelijke ordening of mobiliteit liggen ondernemers nauw aan het hart. Ze krijgen er namelijk dagelijks rechtstreeks en onrechtstreeks mee te maken. De kansen voor hun bedrijf hangen er vaak aan vast. Welnu, ook Natuurpunt ontwikkelde een visie daarop. Het regelmatig overleg, met kennis van zaken, elk vanuit de

eigen verantwoordelijkheid en visie, tussen Natuurpunt Beleid en de UNIZO-studiedienst, is daarom van groot belang. Het gaat erom zelfs vanuit vaak uiteenlopende visies, een werkbaar, betaalbaar, realistisch en natuur- en milieuvriendelijke oplossing te ontwikkelen.

In Vlaanderen spelen toerisme, recreatie en horeca een belangrijke rol in de lokale economie, zeker in landelijke gebieden. Natuur, landschap en streekidentiteit zijn onlosmakelijk verbonden met het succes van lokaal toerisme en recreatie. In die zin zijn ze zeker een hefboom voor de lokale economie. Fietsenverkopers of fietsenherstellers zijn daar één van de vele voorbeelden van. Ze leven deels met en van het lokaal fietstoerisme, de fietsroutes en de fietsenknoppunten in het Vlaamse landschap. Een goed evenwicht tussen leven, werken, ondernemen, milieu en natuur, daar gaat het om. Daarom zijn de gezamenlijke inspanningen van Natuurpunt en UNIZO zo belangrijk om ook in de toekomst de lokale ondernemers en vrijwilligers van Natuurpunt op het terrein maximaal samen te laten werken. Dat natuurgebieden alsmaar meer worden opengesteld voor zachte recreatie is alvast een positief signaal voor ons allemaal. We delen steeds meer gezamenlijk belangen. Daarom moeten we samen evolueren naar een "natuurlijke" samenwerking. Dat is mijn wens voor de toekomst. Want de natuur is van ons allemaal.

www.unizo.be

foto: Jos Verhoogen

Piet Vanthemsche

Voorzitter Boerenbond

Tussen argwaan en overleg

Het verhaal van 10 jaar Natuurpunt is voor de Boerenbond een verhaal van het leren kennen en accepteren van elkaars noden en problemen. Het is het verhaal van een groeiend besef dat natuurinrichting pas ten volle kans op slagen heeft als ook de andere actoren en daarbij niet in het minst de landbouw mee in de (natuur)boot worden genomen.

Het valt niet te ontkennen dat beide organisaties daarbij tot overleg en in diverse dossiers ook tot samenwerking gedreven werden vanuit goed bedoeld "eigenbelang". De uitdaging van Vlaams minister Hilde Crevits om samen tot een concreet voorstel te komen in het kader van de nultbemesting in natuurgebieden was er een sprekend voorbeeld van. Die uitdaging heeft er trouwens toe geleid dat er een regelmatig overleg op gang kwam tussen de leiding van Natuurpunt en Boerenbond. De huidige aanpak en inspraakprocedure in het kader van de implementatie van de instandhoudingsdoelstellingen is een sprekend voorbeeld tot wat dit voorafgaand overleg kan leiden.

Ik kan bij dit alles niet ontkennen dat de toenadering tussen beide organisaties vanuit de achterban aan beide zijden met heel wat argwaan werd gevolgd. Niet in het minst door die landbouwers die minder goede ervaringen hadden met plaatselijke projecten van Natuurpunt. Ik kan mij best voorstellen dat ook binnen

bepaalde Natuurpuntafdelingen een en ander met het nodige scepticisme werd onthaald.

Voor de komende tien jaar wacht beide organisaties de moeilijke opdracht dit scepticisme om te buigen tot een wil tot samenwerking. Daarbij zal het in de eerste plaats van belang zijn het overleg tussen beide organisaties op een open manier verder te zetten: elkaar erkennen en herkennen. Daarnaast hoop ik dat ook lokaal het overlegmodel het verder wint van het conflictmodel. Ook dat zal van beide kanten inspanningen vragen. Verschillende natuurprojecten hebben evenwel aangetoond dat bij samenwerking met de landbouw de natuurwinst groter is.

www.boerenbond.be

Harry Mardulyn

Voorzitter Natagora

10 jaar Natuurpunt herinnert mij eraan dat Natuurpunt en Natagora een gemeenschappelijke oorsprong hebben: de "Belgische Natuur en Vogelreservaten – les Réserves Naturelles et Ornithologiques de Belgique", opgericht in 1951. Ten gevolge van de federalisering van België werd die vzw in 2 regionale besturen gesplitst: de Vlaamse vereniging "Natuurreservaten" en de Frans- en Duitstalige "Réserves Naturelles".

Na de fusie in 2001 van Natuurreservaten en De Wielewaal, was de vooruitgang van de nieuwe vereniging indrukwekkend! Met zijn 88.000 leden en met 18.200 ha natuurgebied in beheer, kan Natuurpunt gezien worden als de referentie voor natuurbescherming in België. Natuurpunt is voor Natagora de grote zuster die ons de juiste weg naar de toekomst wijst. Met Natuurpunt als voorbeeld hebben we in 2003 "Natagora" opgericht, die de twee verenigingen "Réserves Naturelles" en "AVES" samenbrengt, weliswaar zonder hun eigen statuut te verliezen. Ook wij hebben zeer snel begrepen dat 1 plus 1 veel meer is dan 2! De sterkte van Natuurpunt, zoals die van Natagora, is terug te vinden in haar duizenden vrijwilligers. Zij vormen ons meest kostbare goed.

De ontwikkeling van Natagora heeft niet lang op zich laten wachten. De 8000 leden van 2003 zijn er vandaag 14.000 en we beheren 4500 ha natuurgebieden. In 2010, werd de Duitstalige vleugel van Natagora een zelfstandige vzw om zo financiële steun te genieten van de Duitstalige Gemeenschap.

Natuurpunt en Natagora onderhouden nauwe contacten met elkaar en werken samen aan gemeenschappelijke projecten. De natuur kent geen grenzen en de biodiversiteitscrisis treft de hele wereld. Onze maatschappij, in zijn groeiobsessie, vernietigt onze natuurlijke rijkdommen, ons leefmilieu en de natuur. Maar, als mens, maken we deel uit van die natuur. We mogen onszelf niet verder vernietigen! Daarom spelen

Natuurpunt en Natagora een belangrijke rol in het veranderen van de mentaliteit.

Natuurpunt heeft zijn eerste decennium prachtig doorstaan. Maar nu komt een nog veel grotere uitdaging: Natuurpunt moet het grote publiek overtuigen van het belang van de natuur en de biodiversiteit. Dit vormt een veel bredere missie dan wat de stichters van onze beweging zoals Léon Lippens en Edgard Kesteloot, gedacht hadden in het midden van de vorige eeuw!

www.natagora.be

Marco Lambertini

Algemeen directeur BirdLife International

We leven in een erg boeiende periode waarbij we dankzij moderne wetenschap en communicatie meer bijleren over biodiversiteit en de toestand van onze planeet dan ooit tevoren. En toch gaat de natuur op onze planeet met een sneltreinvaart verloren. De aantallen van veel soorten gaan achteruit, belangrijke ecosystemen zoals bossen, rivieren,

waterrijke gebieden en oceanen worden teveel onder druk gezet waardoor de vitale ecosysteemdiensten in gevaar komen of verdwijnen.

We hebben nood aan lokale acties en internationale inspanningen om die crisis aan te pakken en om de kans te benutten om onze levensstijl aan te passen: van vernietiging en rooibouw naar harmonie en duurzaamheid.

Internationale BirdLife programma's worden door de nationale BirdLife partners (zoals Natuurpunt) in praktijk gebracht. Zo bereiken we niet alleen lokaal en regionaal de juiste resultaten maar spreken we ook Europees en wereldwijd met één en tegelijkertijd miljoenen stemmen voor natuurbescherming.

Natuurpunt brengt als vereniging een succesverhaal. De vereniging is gegroeid in visie, kracht en invloed. Ook binnen BirdLife neemt Natuurpunt een groeiende actieve rol op zich. Van het werk op Europees niveau rond de landbouwhervorming en bescherming van het Natura 2000-netwerk, deelname aan internationale BirdLife programma's zoals "Born to Travel" en de bescherming van tropische bossen, tot de voorbeeldfunctie van het betrekken van vrijwilligers bij de bescherming en het beheer van natuurgebieden op lokaal niveau. Dit is een krachtige link tussen lokaal en wereldniveau die hopelijk zal blijven groeien. Het gezegde "Birds of a feather flock together" is zeker van toepassing en we zijn als BirdLife International erg blij met Natuurpunt als partnerorganisatie in België. Vlaanderen maakt een goede kans om de strijd voor natuurwaarden te winnen dankzij de activiteiten van Natuurpunt. We wensen jullie een gelukkige tiende verjaardag!

www.birdlife.org

Marc Van Peel

*Schepen van de Haven,
Voorzitter Gemeentelijk
Havenbedrijf*

Samen werken aan een meer natuurlijke toekomst

Dat samenwerking tussen groepen met op het eerste gezicht tegenstrijdige belangen alleen maar winst oplevert, bewijzen Natuurpunt en het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen (GHA) al jaren. Sinds 2001 loopt het project "de Antwerpse haven natuurlijker", een samenwerkingsverband tussen het toenmalige Natuurreservaten vzw (daarna Natuurpunt) en het GHA. In de eerste samenwerkingsovereenkomst werd er een inventarisatie van de bestaande natuurwaarden binnen het Antwerps Havengebied opgemaakt. Op basis hiervan werden de krachtlijnen uitgetekend van een natuurbeleid waarbij een harmonieuze cohabitatie van haven en natuur als doelstelling werd gesteld. In 2002 officialiseerden het GHA, de Maatschappij Linkerscheldeoever en Natuurpunt de samenwerking met de ondertekening van een charter dat op regelmatige basis wordt hernieuwd.

Bij alle partijen was naar aanleiding van de bouw van het Deurganckdok, waarbij milieubeschermers en havenontwikkelaars in eerste instantie lijnrecht tegenover elkaar stonden, het besef gegroeid dat er nood was aan een nieuwe benadering, een nieuwe visie die gebaseerd was op overleg en dialoog in plaats van conflict en juridisch getouwtrek. Het charter was de katalysator die de nieuwe benadering bekrachtigde.

Het Antwerpse havengebied is niet alleen één van de belangrijkste groeipolen van de Vlaamse economie, het is ook één van de belangrijkste schatkamers van Europees bedreigde natuurwaarden in ons land. Grote delen van het havengebied zijn beschermd als "Speciale beschermingszones onder de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn" (Natura 2000). Naast het streefdoel om maximaal 5% van het Antwerps zeehavengebied, ongeveer 600 ha, als geschikt leefgebied voor bedreigde soorten te vrijwaren en te beheren, wordt er met Natuurpunt samengewerkt aan de uitbouw van natuurkerngebieden rond het havengebied.

Dat de grote havengemeenschap wel degelijk belang hecht aan duurzame ontwikkeling, bewijst het eerste "Duurzaamheidsverslag van de Haven van Antwerpen" (nulmeting) dat begin volgend jaar verschijnt.

Als havenschepen ben ik mij ervan bewust dat de evenwichtsoefening tussen economie en ecologie niet altijd gemakkelijk is. Maar de kritische samenwerking kan een mooi palmares voorleggen en mag als een Europees voorbeeld worden bestempeld. Wij wensen Natuurpunt en de vele enthousiaste vrijwilligers nog vele jaren en een verdiend verjaardagsfeest.

www.havenvanantwerpen.be

10 jaar natuarpunt

En dat vieren we!

Op zaterdag 10 december 2011 in Gent

Op 8 december 2001 hielden we Natuurpunt boven de doopvont, de fusievereniging van de Wielewaal en Natuurreservaten. Tien jaar later mogen we gerust zeggen dat de nieuwe vereniging een succesverhaal schreef. Dat willen we vieren tijdens ons jubileumfeest, met een terugblik, een bedanking van iedereen die een bijdrage leverde en een blik naar de toekomst.

Feest mee!

- 17 u: **Welkomsthapje**
- 18 u: Wervelende show met de hoogtepunten uit 10 jaar Natuurpunt en de uitdagingen voor de komende jaren. Ster van dienst is **Saartje Vandendriessche** onder begeleiding van **"Die Verdampte Spielerei"**, het zotste wandelorquest van Vlaanderen.
- 19u30: Receptie geleid door smaakmaker en biotuiner **Geert Groffen**
- 21u30: Volg ons op het swingende ritme van **'The Rhythm Junks'**
- 23u00: **Natuur.fuif**

Feestadres: Universitaire Forum (UFO), Sint-Pietersnieuwstraat 33, Gent
IEDEREEN WELKOM! DEELNAME IS GRATIS.

Graag inschrijven via www.natuurpunt.be/inschrijving
of bij **Vera Baetens** 015-29 72 17

Het kleine "groot heksenkruid"

Er was een tijd toen ons Vlaamse land nog volledig bedekt was met bossen. Als we nu naar de kaart kijken, zien we dat daar nog maar schamele restjes van overblijven. Jammer want bossen zijn belangrijke longen op onze planeet. Het bewaren en zo mogelijk uitbreiden van natuurlijke bossen moet dan ook een prioriteit zijn. Ook bossen bijplanten is van cruciaal belang. Boomplantacties zijn een logische eerste stap. Een bos is echter veel meer dan bomen alleen.

Tekst: Peter De Ridder, foto: Vilda/Rollin Verlinde

Als je een natuurlijk bos kapt, verdwijnen de bijhorende fauna en flora. Logisch want hun leefomgeving is verdwenen. Als je een bos plant, komen de beestjes misschien wel terug aangevlogen, -gelopen of -gekropen; de typische bosplanten zullen het veel moeilijker hebben en er wellicht niet op eigen houtje geraken. De zogenaamde oudbosplanten, waarvan de bosanemoon het bekendste voorbeeld is, verplaatsen zich o zo traag dat het eeuwen kan duren voor je bos weer echt een bos is. Niet alle bosplanten kampen met datzelfde probleem. Het groot heksenkruid is een mobiele plant. Het is een bosplant die in vochtige, schaduwrijke bossen groeit. Niet zo'n zeldzame soort in Vlaanderen, maar toch een nobele onbekende. De plant is niet hoog en niet laag en heeft onopvallende blaadjes. De kleine witte bloempjes zijn de eenvoud zelf. Eén kroonblaadje dient als dakje om de regen uit de bloem te houden; toch priemen de twee meeldraden er nog onder uit. Het tweede kroonblaadje dient als landingsbaan voor bezoekende bloembestuivers. Op zonniger plekken zijn dat kleine solitaire bijtjes. Op schaduwrijke groeiplaatsen zijn het vooral zweefvliegen. Soms komt er niemand langs, maar ook dan ontwikkelen de twee zaden zich verder. En zo zijn we bij het vruchtbeginsel beland. Als het witte bloempje een slangenmuil is, dan is het vruchtbeginsel een muis die halverwege de slang (de bloemsteel) is blijven steken. Een bolletje, bezet met haakjes. Zelfs wanneer de bloem nog niet meer is dan een vuurrode knop, staat het al klaar. Wanneer de bloem opent, klappen de twee grote kelkbladen beschermend achteruit en onttrekken het vruchtbeginsel aan het zicht. Eens de zaden klaar, valt het volledige bloempje af, de

rol uitgespeeld. Het geheime wapen is nu in stelling gebracht: een bolletje vol weerhaakjes aan het uiteinde van een steeltje. En dan komt er een ree langs, een konijn of een bosmuis. Het steeltje breekt af en het stekelige bolletje lift velcro-gewijs mee in de pels van ree, konijn of bosmuis. Best van al is echter de kous van een jogger. Waar een bosanemoon er een eeuw over doet om via een houtwal van het ene naar het andere bos op te schuiven, overbruggt het groot heksenkruid eenzelfde afstand op een halfuurtje, of minder als het een getrainde jogger betreft.

Het groot heksenkruid heeft echter ook een schaduwkant. De naam laat het al doorschemeren, en niet alleen in onze taal: Frans, Engels, Duits, je kan niet om die heksen heen. Ook de wetenschappelijke naam *Circaea* is afgeleid van de heks Circe, die Odysseus verleidde en zijn mannen in varkens veranderde. (Of was het omgekeerd? Het is al zo lang geleden). Hiervoor gebruikte ze wellicht de magische toverplant alruin. Op één of andere duistere manier (de twee planten hebben uiterlijk zowat niets gemeen) werd onze onschuldige plant hiermee verward en kreeg die zo een kwalijke reputatie. Het enige schadelijke effect van groot heksenkruid is dat je geheid verdwaalt als je er op trapt. Hoewel ook dat nooit echt bewezen is. Misschien kan Natuurpunt het groot heksenkruid een handje toesteken en ervoor zorgen dat er in Vlaanderen weer bossen komen waarin je kan verdwalen...

De plannen zijn alleszins klaar:

www.natuurpunt.be/bosvooriedereen

10.000 kilometer voor het klimaat

Stap op zaterdag 3 december symbolisch mee naar de klimaatop in Durban.

Op zaterdag 3 december laat de Klimaatcoalitie opnieuw van zich horen met een kleurrijke klimaatmanifestatie door de straten van Brussel. De Klimaatcoalitie roept iedereen op om symbolisch enkele kilometers mee te stappen naar de VN-klimaatconferentie in Durban, waar diezelfde week onderhandeld wordt over de toekomst van het klimaat. Het is dringend tijd voor een rechtvaardig en ambitieus internationaal klimaatakkoord.

Van 28 november tot 9 december verzamelt de wereldtop in de Zuid-Afrikaanse stad Durban voor de 17de VN-conferentie over het klimaat. Daar moeten onze politici eindelijk hun verantwoordelijkheid nemen, zonder snelle en drastische ingrepen worden de gevolgen voor onze aarde onomkeerbaar. Na de ontgoochelende resultaten van de conferenties in Kopenhagen en Cancun, is het hoog tijd voor een ambitieus en rechtvaardig klimaatakkoord. Want miljoenen mensen wereldwijd zijn vandaag al slachtoffer van de klimaatverandering.

De Klimaatcoalitie vraagt ambitieuze en bindende afspraken om de uitstoot van broeikasgassen wereldwijd terug te dringen. Een uitstootvermindering die de landen intern moeten realiseren zonder beroep te doen op schijnoplossingen zoals het kopen en verkopen van "schone lucht". Ook moet er een rechtvaardige transitie komen naar een koolstofarme, duurzame en groene economie met degelijke jobs en sociale rechten. Bovendien moeten België, Europa en de internationale gemeenschap, middelen vrijmaken om de ontwikkelingslanden te steunen in hun strijd tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Tenslotte eisen we van België en Europa dat ze het goede voorbeeld geven en maatregelen nemen in de strijd tegen de klimaatverandering. Ook al levert Durban geen bindend en internationaal akkoord op.

De Klimaatcoalitie verenigt in België meer dan 80 organisaties (waaronder Natuurpunt) die zich samen inzetten voor een beter klimaat: milieuorganisaties, Noord-Zuidorganisaties, vakbonden en jongerenorganisaties,... Samen vertegenwoordigen we een achterban van meer dan een miljoen leden. In hun naam roept de Klimaatcoalitie iedereen op om op zaterdag 3 december in Brussel een stukje mee te wandelen naar Durban. De afstand van Brussel naar Durban bedraagt ongeveer 10.000 kilometer. Die overbruggen we op 3 december symbolisch met een kleurrijke manifestatie door de straten van Brussel. Uiteraard doen we dat klimaatbewust: te voet, met de fiets of per bakfiets, zeepkist of praalwagen. Als voldoende mensen één, twee of drie kilometer meestappen, overbruggen we de afstand moeiteloos.

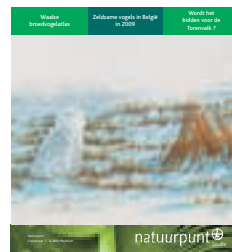
Warm je nu al op voor 3 december en registreer jouw kilometers naar Durban al op www.klimaatcoalitie.be. Iedereen, organisaties, verenigingen of individuen, die zich op 3 december zichtbaar maakt met een eigen praalwagen, stootkar of zeepkist maakt bovendien kans op een leuke prijs! We verzamelen om 14u aan het Noordstation in Brussel.

Natuur.oriolus

Het tweede Oriolusnummer van 2011 brengt een introductie over de gloednieuwe Waalse Broedvogelatlas die dit jaar werd gelanceerd. We lezen voor welke

Natuur.oriolus

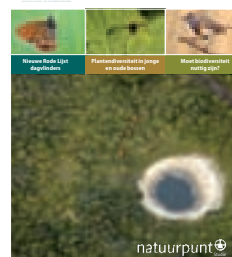
soorten het einde helaas in zicht is, met als meest sprekende voorbeeld het korhoen die we bijna als Belgische broedvogel vaarwel moeten zeggen. Andere soorten doen het gelukkig dan weer bijzonder goed, en hier en daar zijn er markante verschillen met de verspreiding in Vlaanderen. Voor ieder vogelkijker is het alvast een must om dit prachtige werk naast de Vlaamse editie op de boekenplank te hebben. In het 37ste zeldzaamhedenrapport lezen we welke bijzondere soorten er in 2009 binnen de landsgrenzen konden worden bekeken, met dikbekfuut en Amerikaanse goudplevier als nieuwkomers. Opmerkelijk vogelnieuws brengt uitgebreid verslag over de recente crash van de torenvalk, de bescheiden kruisbekkeninvasie in 2010 en het uitzonderlijke aantal sperwergrasmussen vorig jaar.

www.natuurpunt.be/oriolus

Natuur.focus

In dit nummer ligt de focus op Rode Lijsten. De nieuwe criteria voor Rode Lijstcategorieën in Vlaanderen worden toegelicht en we stellen de nieuwe Rode Lijst voor dagvlinders

Natuur.focus

voor. Verder lees je dat de plantendiversiteit in aluviale bossen in dertig jaar tijd niet evolueerde zoals verwacht en gehoopt werd: het is niet omdat een bos ouder wordt dat typische "oudbosplanten" daar automatisch zullen verschijnen. De serie over genetica en natuurbehoud wordt afgesloten met een artikel over de invloed van habitatfragmentatie op algemene maar weinig mobiele soorten, met de bramensprinkhaan als voorbeeld. Ecosysteemdiensten zijn een modewoord. Dit leidde tot de vraag: moet biodiversiteit nuttig zijn?

www.natuurpunt.be/focus

Steun het herstel van het Stappersven

Bij het verschijnen van het vorige Natuur.blad lanceerde Natuurpunt een oproep om het herstel van het Stappersven te steunen, na de grote heidebrand die een groot deel van de Kalmthoutse Heide in vlammen deed opgaan. De leden en donateurs reageerden massaal op die oproep. We ontvingen duizend giften voor een totaal van 55.000 euro. Hiermee zijn nu al de eerste werkzaamheden gestart. Toch hebben we nog niet voldoende om alle nodige werken uit te voeren. Die zijn begroot op 150.000 euro, middelen die Natuurpunt uit de eigen geldbeugel moet betalen. Wil jij nog helpen? Stort dan jouw bijdrage op de projectrekening bij de Koning Boudewijnstichting IBAN BE10 0000 0000 0404 – BIC BPOTBEB1 met als gestructureerde mededeling ***128/2552/00055***.

Voor giften vanaf 40 euro en meer ontvang je een fiscaal attest van de Koning Boudewijnstichting.

Foto: Igor Vandamme

Feest in't bos

Op 16 oktober opent Doeveren, een prachtig natuurgebied ten zuiden van Brugge, haar poorten voor het grote publiek. Een wandeling in Oost-Doeveren brengt je van oude loofboskernen, over hooiweiden, naar majestueuze beukendreven. In het westelijke bos doet Natuurpunt al het mogelijke om de oude heiderelicten uit te breiden. Er wordt een nieuw ven gegraven en de graslanden verschrallen door passend maaibeheer. De bestaande bossen ondergaan herstelwerken in functie van een grotere natuurrijkdom. Het volledige westelijke gebied wordt door sympathieke gallowayrunden begraasd, die samen met de wandelaars door het bos en veld struinen in steeds wisselende decors.

Van 11u tot 19u zijn nieuwsgierigen welkom op het "Feest in 't Bos" voor doorlopend geleide wandelingen, een hapje of een drankje en een feestelijk live concertje van "the Irie Vibes". Heel wat workshops en demo's moeten de bezoekers informeren over de biodiversiteit en het beheer van Doeveren. De Kid's Corner maakt dit feest ook leuk voor gezinnen!

Afspraak: ingang Sijlostraat, Oostkamp (Waardamme).

Info: doeveren@telenet.be of www.natuurpunt.be/inzicht

Foto: Erwin Deraus

natuurbericht.be

Deze zomer ging Natuurbericht.be van start. Dit is de Vlaamse versie van de populaire website www.natuurbericht.nl, die in Nederland sinds 2008 bestaat. Op de website verschijnen allerlei actuele berichten over natuur en klimaat, van bijzondere waarnemingen of opmerkelijke trends, over resultaten van onderzoek tot leuke weetjes. Het systeem is heel interactief. Naast de website is er ook een gratis nieuwsbrief die naar keuze dagelijks of wekelijks een overzicht geeft van alle nieuwe berichten. Allen daarheen!

www.natuurbericht.be

Lig jij ook wakker van een biodiversiteitsvriendelijke landbouw?

Meer dan 50% van het Europese grondgebied is in landbouwgebruik. Logisch dus dat de grote uitdagingen voor biodiversiteit hier liggen. Het huidige intensieve landbouwmodel is niet duurzaam, een transitie dringt zich op. Het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) bepaalt in grote mate hoe het platteland beheerd wordt. Midden oktober zal de Europese commissie haar wetgevende voorstellen voor de hervorming van het GLB voorleggen aan de lidstaten en het Europees parlement. Samen kunnen we ervoor zorgen dat de voorstellen een echte vergroening van het landbouwbeleid betekenen en niet enkel een greenwashing. Neem actie voor een groen GLB en steun onze campagne door een e-mail te zenden naar commissaris Potočnik.

Meer info: www.natuurpunt.be/glbhervorming.

De Noordzee in 2022: leeggevist of (opnieuw) vol leven?

Zin in een stukje vers gebakken vis uit onze Noordzee... wees er dan snel bij want tegen 2022 is het misschien wel voorgoed voorbij. Toch als het Europees visserijbeleid dezelfde koers blijft varen. Zonder radicale hervorming zijn de Europese wateren tegen dan volledig uitgeput en zullen vissers noodgedwongen hun oliejkker aan de haak moeten hangen.

Tekst: Nathalie De Snijder

Een radicale hervorming is nodig

Het beheer van onze visbestanden wordt sinds 1970 op Europees niveau geregeld door het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). Het GVB bevat alle regels over hoe en waar gevist kan worden binnen de Europese wateren en door de Europese schepen buiten Europa. Tijdens de jaarlijkse quota-onderhandelingen beslist Europa hoeveel vis er per soort opgevist mag worden. Op dit moment wordt het GVB herzien, en dat is nodig. Want uit een recente studie van de Europese Commissie (EC) blijkt dat als we zo blijven verder doen, in 2022 nog amper 9% van de visbestanden het goed stellen. Er moet dus dringend iets veranderen om onze mariene biodiversiteit te beschermen en om vissers een duurzame toekomst te geven. De huidige hervorming biedt de kans om de overbevissing bij de bron aan te pakken. Wachten op de volgende hervorming, in 2022, is geen optie.

Overbevissing aanpakken bij de bron

De Europese Commissie geeft zelf toe dat de vorige hervorming mislukte. De cijfers spreken voor zich: 30% van de visstocks hebben op dit moment de biologisch veilige grenzen overschreden, wat betekent dat ze zich waarschijnlijk niet meer kunnen herstellen. Dit terwijl de Europese visgronden tot de rijkste in de wereld behoorden.

Een van de belangrijkste oorzaken is de overcapaciteit van de Europese vloot die 2 tot 3 maal te groot is voor de beschikbare visstocks. Het aantal boten moet dus dalen. Maar ook al daalt het aantal schepen, technologische ontwikkelingen doen de vangstmogelijkheden van de schepen alsmaar toenemen terwijl het aantal vissen in de zee drastisch daalt. Het huidige Europese visserijbeleid ondersteunt die overcapaciteit door een verkeerd subsidiebeleid. Ook de Belgische vloot vist nog overwegend met de boomkor, waarvan bekend is

actie@reactie

Aankoop natuur op dieptepunt in Jaar van de Biodiversiteit

In het Internationaal Jaar van de Biodiversiteit werden in Nagoya ferme principes op papier gezet, maar op het terrein ging het heel wat minder: de aankoop van natuurgebieden zat in 2010 op een historisch dieptepunt. Zowel de overheid (ANB) als organisaties als Natuurpunt kopen terreinen aan en beheren ze, om zo actief bij te dragen aan een duurzaam behoud van de natuur. Volgens het Vlaamse regeerakkoord moet het aankoopritme van de vorige regering minstens voortgezet worden, maar het tegendeel blijkt in de realiteit: de trend is dalend, en in 2010 werd een historisch dieptepunt bereikt, een

combinatie van dalende budgetten en stijgende grondprijzen. Als er niet bijgestuurd wordt, zal 2011 nog erger worden. Natuurpunt vraagt dan ook aan de regering om haar engagementen waar te maken en meer te investeren in duurzame en toegankelijke natuur.

Vlaming wil meer open en groene ruimte

Het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen moet, in navolging van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, de krijtlijnen uitzetten hoe Vlaanderen er tegen 2050 zal uitzien. Uit een enquête ter voorbereiding van het plan blijkt dat de overgrote meerderheid van de Vlamingen bekommerd is over het verlies aan open en groene ruimte. Ze vrezen ook dat Vlaanderen tegen 2050 volgebouwd zal

De klassieke boomkor. Foto: Arnold Cory

dat ze de zeebodem sterk verstoord en grote hoeveelheden brandstof verslindt.

Door de overbevissing in haar eigen wateren verlegt de Europese vloot haar terrein steeds meer naar de diepzee of bijvoorbeeld naar de Afrikaanse kust. Ze sluit overeenkomsten met de staatshoofden daar,

Bijvangst loopt in de bodemvisserij op tot 70 à 90 procent van de vangst

maar die partnerschappen komen de lokale vissers en biodiversiteit niet ten goede. Lokale vissers kunnen immers niet op tegen de concurrentie van de Europese schepen en zien zo hun (enige) inkomstenbron verdwijnen.

Gaat het nieuwe GVB ver genoeg om onze visbestanden veilig te stellen?

Op 13 juli legde de EC haar voorstel voor een hervormd GVB op tafel. Ze kondigde een radicale hervorming aan, maar is het voorstel wel radicaal genoeg?

Een aantal elementen in het voorstel zijn positief, zoals de bredere toepassing van de langetermijnmanagementplannen en de intentie om het probleem van de bijvangst aan te pakken. Toch schiet het voorstel aanzienlijk tekort. De Commissie laat de afbouw van de overcapaciteit aan de markt over en voorziet geen dwingende instrumenten om de transitie naar een duurzame vloot te verzekeren, terwijl dit de kern van het probleem is.

Hoe vernieuwend is het commissie-voorstel voor een hervormd GVB?

Overcapaciteit is door de Europese Commissie geïdentificeerd als de hoofdoorzaak van de overbevissing. Toch mist het voorstel een duidelijke visie op hoe de vloot afgebouwd moet worden en laat de commissie de afbouw van de overcapaciteit over aan de markt of de lidstaten.

Voor grote schepen (groter dan 12m of met sleeptouwen), wil de Europese Commissie werken met visconcessies. Voor de andere schepen (zijnde meer dan 70% van de Europese vloot), laat Europa het aan

zijn. Natuurpunt deelt die bekommernissen en meent bovendien dat extra ruimte voor natuur een belangrijke win-win situatie kan opleveren met andere maatschappelijke uitdagingen zoals het voorkomen van overstromingen en klimaatadaptatie. Een trendbreuk in het Vlaamse ruimtelijk beleid is dan ook onontbeerlijk. Meer info: www.ruimtevoormorgen.be en aandachtspunten van Natuurpunt: www.natuurpunt.be/ruimte

Hardnekkige knelpunten in overlegproces Natura 2000

In het overleg over de natuurdoelen voor de Europees beschermde natuur in Vlaanderen duiken een aantal hardnekkige knelpunten op. Belangrijke tekortkomingen ivm het behoud/herstel van het areaal, de

versnipperingproblematiek en de basisvereiste om de typische kensoorten van de verschillende habitats op een duurzame manier te kunnen behouden, blijven onopgelost. Het blijkt dat voor heel wat habitattypes en soorten de lat van de gewestelijke doelen te laag gelegd is om hun gunstige staat van instandhouding te kunnen verzekeren. Voeg daarbij de aanhoudende pogingen vanuit sommige economische sectoren bij om de lat zo laag mogelijk te leggen, en het moge duidelijk zijn dat de sfeer beter had kunnen zijn. Natuurpunt zal blijven waken over de kwaliteit van de doelstellingen, omdat niemand baat heeft bij de schijnrechtszekerheid van een onvolledige doorvertaling van de EU richtlijnen.

www.natuurpunt.be/natuurdoelen

actie@reactie

de lidstaten over om maatregelen te nemen om de overcapaciteit op te lossen.

De visconcessies voor de grote schepen zouden als volgt werken: de toegekende jaarlijkse quota's komen per land in een grote pot terecht en vissers kunnen tegen betaling concessies verkrijgen op de quota. De visser kan de gekochte quota dan verder verhandelen. Verschillende landen hebben geëxperimenteerd met gelijkaardige systemen. Uit de praktijk is gebleken dat dit niet zonder risico's is. Het zijn vaak de kleinere, meer duurzame schepen die er stoppen met vissen, waardoor enkel de grote geïndustrialiseerde schepen overblijven. Is het dit waar we naartoe willen, een grote industriële vloot? Indien we er echt voor kiezen om die piste verder te bewandelen dan is het nodig om vanuit Europa een aantal waarborgen te voorzien voor kleine schepen alsook om de markt open te houden voor nieuwe spelers. Daarnaast is het essentieel om de toegang tot de visconcessie te linken met de doelstellingen van het GVB. Schepen die duurzaam vissen moeten gestimuleerd worden om zo de markt te sturen in de richting van meer duurzaam vissen.

Weg met bijvangst of toch niet helemaal?

Vissers vangen niet alleen de soort die ze willen vangen, maar ook te jonge vissen, moeilijk verkoopbare soorten, vis waar ze geen quota voor hebben of andere dieren zoals dolfijnen, schildpadden, albatros-

sen, haaien, walvissen, zeepaardjes. Dit zeeleven wordt dood of halfdood weer overboord gegooid. 90% overleeft het overboord

“30% van de visstocks hebben de biologisch veilige grenzen overschreden”

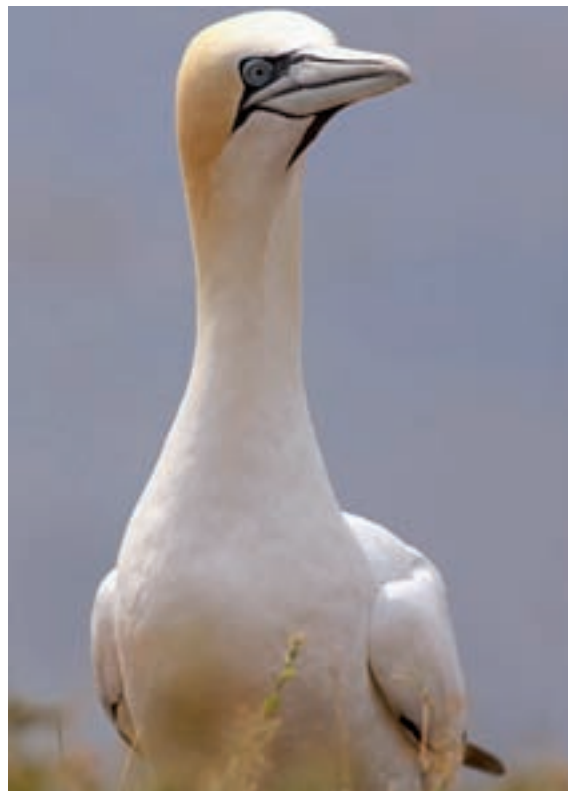
gooien na een bijvangst niet. Volgens de Commissie lopen bijvangsten in de bodemvisserij op tot 70 à 90 procent van de vangst. Dit is pure verspilling van zeeleven en een bedreiging voor het ecosysteem waarvan de dieren deel uitmaken.

Onder druk van campagnes zoals Fish Fight is in het Commissievoorstel een verbod op bijvangst opgenomen. Vanaf nu zou Europa willen werken met landings- in plaats van vangstquota. Vissers zullen dus alle bijvangst moeten aanlanden. Bijvangst overboord gooien kan niet langer. Of een bijvangstverbod het ultieme redmiddel is, betwijfelen we. Beter zou zijn om de nadruk te leggen op duurzame vistechieken die bijvangst voorkomen.

Neem het roer mee in handen

Kris Peeters, in Vlaanderen bevoegd voor het visserijbeleid, is bereid mee te werken aan een hervorming van het Europees beleid, mits dit op sociaal en economisch verantwoorde wijze gebeurt. Doch hiermee kunnen we nog alle richtingen uit. Laat Minister Kris Peeters en onze parlementsleden weten dat jij het belangrijk vindt dat we inzetten op gezonde mariene ecosystemen als basis voor zeeën rijk aan vis. Verstuur een boodschap via onze website: www.natuurpunt.be/noordzee

Bovendien behandelt het voorstel spijtig genoeg enkel commerciële vissoorten terwijl een belangrijk deel van de bijvangst niet-commerciële soorten zijn zoals dolfijnen en zeevogels, waarvan velen zelfs internationaal beschermd zijn. De voorbije tien jaar waren in Europa al meer dan twee miljoen zeevogels het slachtoffer van bijvangst. De vogels raken klem in vishaken of -netten en verdrinken. Er bestaan eenvoudige

Jan-van-genten doorstaan vaak nog een lange doodstrijd wanneer ze in netten of vislijnen verstrengeld raken. Foto: Luc Meert

technieken om die bijvangst te vermijden. Maar de technieken zijn tot nu toe niet verplicht en worden op geen enkele manier aangemoedigd.

Het voorstel biedt ook de mogelijkheid om bijvangsten te verkopen en bijvoorbeeld te verwerken als diervoeding. Het is op zich geen slecht idee om de bijvangst die echt niet te voorkomen is een nuttige bestemming te geven. Maar het zal wel een heel moeilijke oefening worden om ervoor te zorgen dat vissers niet eerder geneigd worden om net méér bijvangst te hebben omdat ze er geld voor krijgen.

Langetermijnbeheerplannen, de hoeksteen van het nieuwe Europese beleid?

Die beheerplannen werden al in 2002 geïntroduceerd om zwaar aangetaste visbestanden te herstellen. Het eerste Europese meerjarenplan was het herstelplan voor kabeljauw in de Noordzee in 2004. Het succes van de meerjarenplannen heeft de Europese Commissie ertoe aangezet om die vorm van beheer een bredere toepassing te geven en niet enkel voor aangetaste visbestanden te gebruiken. De langetermijnbeheerplannen kunnen verschillende maatregelen bevatten zoals gesloten gebieden, technische maatregelen m.b.t.

Boot met boomkor. Foto: Peter Thysebaert

Naar een duurzame Belgische visserij?

De Belgische vloot telt een 80-tal boten en vist vooral op schol en tong met boomkorren. Dit zijn zware sleepnetten met kettingen die de zeebodem doorploegen en platvis opschrikken. Die techniek is erg verwoestend voor het bodemleven en vergt bovendien veel brandstof. De Belgische vissers zijn niet alleen actief in de Noordzee, maar vissen tot in de Ierse zee, het Engelse Kanaal, de Keltische zee en de Golf van Biskaje.

In 2008 kende de visserij door de hoge brandstofprijzen een moeilijke periode. Met Europese middelen wordt sindsdien geïnvesteerd in efficiëntere motoren en vernieuwende technieken zoals bijvoorbeeld de "sumwings", een vleugelprofiel ter vervanging van de buis met zware sloffen aan weerskanten van de "klassieke" boomkor. De visvangst blijft hetzelfde maar de vissers hebben minder bijvangst en het leidt ook tot forse brandstofbesparing (tot 20%). Positieve effecten, maar op die manier blijft men

wél met dezelfde vangstcapaciteit vissen. Ook de energie-intensiteit blijft hoog, wat in het licht van de klimaatverandering (en stijgende brandstofprijzen) onhoudbaar is. Een meer fundamentele omschakeling naar duurzamere en meer passieve (= brandstofarme) technieken, komt erg traag op gang.

Eind augustus ondertekenden Kris Peeters, de bevoegde administratie, het ILVO (Vlaams Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek), de rederscentrale en Natuurpunt, een convenant waarin de partijen hebben afgesproken om zich gezamenlijk in te zetten voor het duurzaam maken van de Vlaamse visserij. We hopen dat met dit Convenant het transitieproces binnen de visserijsector goed van start kan gaan. In september vindt de eerste bijeenkomst van de task force plaats en daar zal een concreet actieplan opgesteld worden. Natuurpunt zal meedenken en doen!

maaswijdten en vistuig, inspectie en controle. Ook worden er maximale grenzen gesteld aan de jaarlijkse schommeling in totale toegestane vangsten.

Het Commissievoorstel laat veel vragen onbeantwoord bijvoorbeeld: hoe zullen de langetermijnbeheerplannen cruciale problemen als overcapaciteit, bijvangst en bodembewerking aanpakken? Gelukkig is de rit nog niet afgelopen. De hervorming is pas afgerond begin 2013. In de komende maanden wordt het voorstel van de Commissie verder besproken en aangepast in de Europese Visserijraad en het Europees Parlement.

Jij kan de koers mee sturen!

We hebben jouw steun nodig om onze Belgische politici te overtuigen dat een duurzame visserij en

gezonde mariene ecosystemen nodig zijn om een toekomst te kunnen blijven bieden voor onze vis(sers). Minister Kris Peeters zal België vertegenwoordigen in de Visserijraad en verschillende Belgische parlementsleden zetelen in het Europees Parlement. Dit is de eerste keer in de geschiedenis dat het Europees Parlement op gelijke voet staat met de Visserijraad en mee kan beslissen in visserijaangelegenheden. Voorheen werd het Europees Parlement enkel geconsulteerd, maar had de Visserijraad het laatste woord. De deelname van het Europese parlement kan van wezenlijk belang zijn om de koers in de juiste richting te keren. Tot nu toe domineerden de korte termijn economische belangen in de Visserijraad maar daar kan beweging in komen als het Europese Parlement zijn rol als democratische waakhond opneemt.

**INTERNATIONAAL JAAR
VAN DE BOSSEN • 2015**

Tekst: Jorg Lambrechts

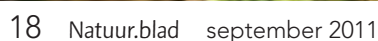

Foto: Bernard Van Elegem

Foto: Bernard Van Elegem

Foto: Bernard Van Elegem

Grote poppenrover

De grote poppenrover (*Calosoma sycophanta*) kwam voor 1950 op 63 locaties in België voor. Na 1980 is de soort maar 1 keer meer waargenomen. De soort is opgenomen in de Rode Lijst van loopkevers, in de categorie "met uitsterven bedreigd". Vanwege de voorkeur voor harige rupsen, die door andere dieren gemeden worden als prooi, is de kever als biologische bestrijding ingevoerd in de Verenigde Staten en Canada. Het hoofddoel van de introductie was het verdelgen van de plakker (*Lymantria dispar*), een soort nachtvlinder. De kever komt daar inmiddels voor in minstens 6 staten.

Foto: Maarten Jacobs

Slakkenloopkever

De slakkenloopkever (*Cychrus caraboides*) leeft voornamelijk van huisjesslakken. De kevers hebben een sterk versmalde kop en halsschild met vooruitstekende monddelen, dit als aanpassing aan hun prooidier. Ze kunnen hun kop ver in het huisje steken om verterend sap te laten inwerken. De slakkenloopkever is tamelijk algemeen in vochtige bossen.

Foto: Maarten Jacobs

Paarse loopkever

De paarse loopkever (*Carabus violaceus*) is net als andere "schallebijters" een roofdier. Met zijn stevige kaken worden prooidieren als slakken, wormen en insectenlarven in stukjes geknipt en opgegeten. Het is een vrij algemene soort in onze bossen.

Foto: Bernard Van Elegem

Leistus spinibarbis

Leistus spinibarbis is een loopkever met een mooie blauwe weerschijn. Het is een indicatorsoort van droge, warme bosranden op zand- en kalkbodem. De foto is genomen op de Kalmthoutse heide. Daar zal de soort gebaat zijn met de omvorming van monotone naaldbossen naar lichtrijke eikenberkenbossen.

Foto: Bernard Van Elegem

Notiophilus rufipes

Notiophilus-soorten zijn zeer snelle, metaalkleurige dieren. Let op de grote ogen: dat is typisch voor zichtjagers. De kevers jagen namelijk op mijten en springstaarten, dus op kleine bodembewonende ongewervelden. De afgebeelde soort, *Notiophilus rufipes*, leeft in matig vochtige bossen.

Foto: Bernard Van Elegem

Abax ovalis

Abax-soorten zijn grote zwarte loopkevers met een kenmerkende brede bouw. Het zijn één van de weinige typische K-strategen onder de loopkevers. Dat betekent dat ze een lange ontwikkelingsduur hebben en lage aantallen nakomelingen, maar dat ze wel veel zorg besteden aan hun nakomelingen. Die strategie vinden we vooral onder soorten van stabiele milieus, zoals de afgebeelde *Abax ovalis*, een in Vlaanderen zeldzame kensoort van oude bossen.

Foto: Bernard Van Elegem

Breedborstloopkever

De breedborstloopkever (*Abax parallelepipedus*) is bij ons een algemene soort. De dieren zijn kort gevleugeld en kunnen dus niet vliegen. Het zijn wel goede lopers. Uit experimenten blijkt dat ze een snelheid van 12,2 cm per seconde halen! Als men de dieren loslaat in een veld op enkele tientallen meters van een bos, zullen ze zich oriënteren naar het donkerste punt aan de horizon, en dus het bos opzoeken. Dit illustreert hoe sterk de dieren aan bos gebonden zijn. Het is voor alle ongevleugelde bosgebonden loopkevers van groot belang dat bossen met elkaar verbonden worden, bijvoorbeeld via brede houtkanten.

Foto: Maarten Jacobs

Pterostichus cristatus

Pterostichus cristatus is een soort met een klein verspreidingsgebied: enkel in Frankrijk en delen van aangrenzende landen komt de soort voor. Het is een kenmerkende soort van natte plekken in oude loofbossen, bijvoorbeeld langs beekjes in het bos. In België kan je de kever nog op veel plaatsen in de Ardennen vinden, maar in Vlaanderen is ze erg zeldzaam.

Foto: Bernard Van Elegem

Bembidion deletum

Bembidion deletum komt vooral voor in bossen op "zwaardere bodems", namelijk op klei- en leembodem. In België vinden we niet minder dan een 60-tal soorten van het geslacht Bembidion. Dit zijn allemaal kleine, sterk gelijkende soorten en je moet heel wat ervaring hebben om die correct op naam te kunnen brengen.

Foto: Bernard Van Elegem

Word vrijwilliger in onze bezoekerscentra!

Christel Elst is al enkele jaren een enthousiaste, vrijwillige medewerkster in bezoekerscentrum De Klapenster, gelegen in Wortel-Kolonie in Hoogstraten (Antwerpen).

Tekst: Dreg Oomen

"Van kinds af ben ik gefascineerd door de natuur. Het belang van het vrijwilligerswerk werd thuis met de paplepel ingegeven. Mijn ouders, zelf actief in het verenigingsleven, leerden me dat vrijwilligerswerk onmisbaar is in onze maatschappij. Ik ben er dan ook van overtuigd dat onze samenleving er heel wat slechter aan toe zou zijn zonder die vele duizenden vrijwilligers. Belangrijk is ook de voldoening die ik erin vind, én vooral ook dat ik er een onmisbare vriendenkring mee heb opgebouwd."

Waaruit bestaat je werk in de cafetaria van bezoekerscentrum De Klapenster?

Sommige mensen komen gewoon iets drinken, maar meestal willen ze een woordje uitleg over de geschiedenis van Wortel Kolonie, en het gebied waarin De Klapenster gelegen is. Nog anderen komen langs om wat bij te leren over de natuur. Zij kunnen ons museum bezoeken of gebruik maken van de uitgestippelde wandelingen langs de mooiste plekjes in de omgeving. Ook scholen worden door ons begeleid bij educatieve natuuropdrachten. Helemaal boeiend wordt het als mensen vragen om lid te worden van Natuurpunt, want uiteindelijk maakt dat de kracht uit van onze vereniging. De werking van Natuurpunt komt daarom ook ruim aan bod in ons bezoekerscentrum.

Hoe ben je hier terecht gekomen?

Toen we enkele jaren geleden naar deze streek verhuisden, bracht ik net zoals zo vele mensen een bezoekje aan

De Klapenster. Door de aangename en uitnodigende sfeer die het centrum en de mensen van de afdeling uitstraalden, werd mij snel duidelijk dat ik ook mijn steentje zou bijdragen.

Waarom Natuurpunt?

Natuurpunt is voor mij een logische keuze, de natuur ligt me heel nauw aan het hart. Als ik via dit vrijwilligerswerk mensen wat extra "natuurgevoel" en natuurinfo kan geven, is mijn opdracht geslaagd.

Binnen afdeling Natuurpunt Markvallei draag ik ook mijn steentje bij en tegelijkertijd geniet ik er van de vele activiteiten die we organiseren.

Alle info over de bezoekerscentra van Natuurpunt op www.natuurpunt.be/bezoekerscentra en in de colofon op p. 55.

Natuur vroeger & nu: Het Heidebos

Tekst: Steven De Bruycker, Griet Buyse, Foto's: Gert Du Cheyne

Op het grondgebied van de gemeenten Wachtebeke en Moerbeke en ten zuiden van de expressweg Antwerpen-Knokke vinden we op de zandrug Maldegem-Stekene het Heidebos. Dit fraai natuur- en wandelgebied is met zijn 270 ha het grootste natuurgebied van Natuurpunt in Oost-Vlaanderen. Het herbergt een unieke afwisseling aan biotopen zoals naaldbos, loofbos, struwelen, verlaten akkers, heide, droge graslanden en drevlen.

Vroeger.

Het Heidebos kent een bewogen geschiedenis. In de vroege middeleeuwen werd het bos nog grotendeels ontgonnen voor de productie van lijnzaad. In de 18de eeuw kwam de bebossing op gang en in de 19de eeuw werden er door hongersnood en de stijgende bevolkingsdruk grote delen van het bos in akkerland omgezet. Halverwege de twintigste eeuw legde het Belgisch leger centraal in het gebied een vliegveld aan. Tijdens de tweede wereldoorlog werd de locatie overgenomen door de Duisters. Na de oorlog verloor het gebied

zijn economische waarde. Stukken gekapt bos evolueerden naar heide en nog later werden ook de akkers geleidelijk verlaten. In hun plaats kwamen de voor het gebied typische "vagen", schrale graslanden die de ideale leefomgeving vormen voor enkele bijzondere dier- en plantensoorten. Tijdens de laatste decennia werd het Heidebos in functie van de jacht beheerd. De vagen werden beplant met Amerikaanse vogelkers, "bospest" genaamd en de adelaarsvaren won overal terrein in het Heidebos. Hierdoor

dreigde het Heidebos zijn heide met zijn typische bewoners volledig te verliezen.

De woekerende adelaarsvaren is de grootste en meest voorkomende varen in het Heidebos. Door zijn uitgebreid wortelstelsel is hij lastig te verwijderen. Nadat de bladeren van de adelaarsvaren eerst in de zomer al het licht hebben onderschept, vergaan ze in de winter maar heel langzaam tot een voedselarm en voor veel andere planten giftig bodembeestdeel. Jonge boompjes of andere planten kunnen hierin niet ontkiemen. Dankzij de inzet van de vrijwillige en professionele medewerkers van Natuurpunt werd hier verandering in gebracht. Een grote varenvlaakte werd na jaren van hard werken omgevormd naar een grote "heidevlakte". Van mei tot eind september zorgen struikheide, mannetjesereprijs en schapenzuring er voor een mooi kleurenpalet. 15 jaar later is die "grote heidevlakte" een begrip in de wijde omgeving. Boompieper maar vooral boomleeuwrik komen terug naar één van de laatste bolwerken van Oost- en West Vlaanderen. Levendbarende hagedis en andere zonnekloppers profiteren ook mee van het gevoerde beheer. De natuur krijgt alle kansen terug die ze verdient!

Nu.

De werken werden mogelijk gemaakt dankzij een LIVE-project waarvoor financiële ondersteuning mogelijk was van de Europese Commissie. Ook de komende twee jaren wordt via dit project nog verder gewerkt aan meer natuur in het Heidebos.

De natuur in

Wil je graag het Heidebos verkennen? Het gebied is opgenomen in de nieuwe Natuur.gids die je bij dit tijdschrift vindt.

Heidebos zonder grenzen, zondag 16 oktober.

Op zondag 16 oktober viert het Heidebos feest. Happening met wandel- en fietsmogelijkheden in en om het Heidebos. Je bent welkom van 13u30 tot 17u30.

Alle info vind je op www.natuurpunt.be/heidebos.

FEITEN & cijfers

Heidebos

Oppervlakte: 270 ha

In beheer sinds: 2006

Typische soorten: boomleeuwrik, boompieper, nachtzwaluw, levendbarende hagedis, hooibeestje, driehoornmestkever

Typische biotopen: bossen, droge heide, heischrale graslanden, oude landduintjes

Vermeld "project 6636 Heidebos" bij een eventuele gift op rekening BE56 2930 2120 7588 (bic: GEBABEBB) van Natuurpunt. Vanaf 40 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd

Het ideale relatiegeschenk

Wil je als bedrijf of organisatie een cadeau met meer waarde geven, je klanten of medewerkers extra in de watten leggen en tegelijk investeren in meer natuur in Vlaanderen? Zoek niet verder en kies voor een Natuur.geschenk dit jaar.

Meer info, voorwaarden en bestellingen: jeroen.brugge@natuurpunt.be

Wijnen in een feestelijk jasje

Natuurpunt en de Waalse zusterorganisatie Natagora slaan de handen in elkaar met sommelier Vincent De Coninck van wijnhandel Vino Mundo. Het heerlijke resultaat is een geschenkverpakking met twee wijnen van biologische landbouw afkomstig van het Franse wijndomein Gilles Louvet.

Geniet van een mooie donkerrode Cabernet Sauvignon - Merlot en een volfruitige en evenwichtige Sauvignon Blanc en draag meteen concreet bij tot het verwerven van natuurgebied in Vlaanderen en Wallonië.

Natuurpunt wijnpakket:

20 euro incl. btw

Klinken op 10 jaar Natuurpunt

Natuurpunt blaast eind dit jaar 10 kaarsjes uit. Om dat te vieren brengt Vlaanderen's grootste natuurvereniging samen met de Brouwerij der Trappisten van Westmalle een feestelijke mandje op de markt met twee flesjes tripel, twee flesjes dubbel en een trappistenglas.

Trappistenmandje: 10 euro incl. btw

Verwen je omgeving en de natuur met een Natuur.geschenk

Gedaan met uitputtende tochten langs overvolle winkelstraten om het geschikte cadeau te vinden. Natuurpunt biedt je een selectie geschenkartikelen aan om te verrassen én tegelijk de natuur te helpen. Een deel van het bedrag gaat namelijk rechtstreeks naar de aankoop en het beheer van natuur in Vlaanderen. De tijd die je niet meer moet spenderen aan

cadeautjesjacht kan je op een aangename manier doorbrengen in de natuurgebieden die mee dankzij jouw bijdrage tot stand komen.

Alle geschenkartikelen zijn verkrijgbaar in de Natuur.winkel in Mechelen en te bestellen via de webshop www.natuurpunt.be/winkel.

Geef een Natuurpunt-lidmaatschap cadeau

Voor 24 euro geef je vrienden en familie de kans om samen een krachtig signaal te geven aan de overheid en bij te dragen aan de bescherming van meer natuur in Vlaanderen. Naast een welkomstpakket ontvang je vier maal per jaar het Natuur.blad, kan er gratis deelgenomen worden aan alle activiteiten en geniet je van 10 % ledenkorting bij aankopen in de Natuur.winkel.

Lees ook de folder "Leden werven leden" die ingesloten zit bij dit tijdschrift of surf naar www.natuurpunt.be

Natuur aan de muur

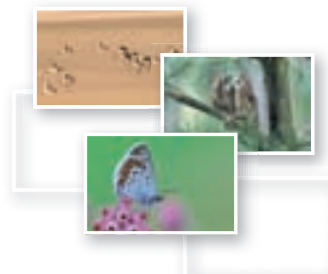
Om nooit meer uit het oog te verliezen wanneer en aan wie je een Natuur.geschenk moet geven is er de Natuur.kalender. Een jaarkalender met dertien prachtige beelden gemaakt in de mooiste Vlaamse natuurgebieden door een selectie fijne fotografen van eigen bodem. Om een prominent plaatsje te geven in huis en elke dag een knipoog te krijgen van de natuur.

Natuur.kalender: 9 euro incl. btw

Wensen voor meer natuur inbegrepen

Geef je wensen een extra dimensie en vertrouw ze toe aan een Natuurpunt wenskaart. We bieden twee sets met vijf verschillende foto's van de natuurpuntkalender en bijhorende omslagen aan. De uitgelezen manier om de wens voor meer natuur in Vlaanderen extra kracht bij te zetten.

Wenskaarten: 5 euro incl. btw

**4 NATUURGIDSEN
GRATIS**

+

**16%
korting
bij een EOS
abonnement**

**€ 54,95 i.p.v.
€ 65,45**

**Unieke
aanbieding!**

Hoe nu meteen abonneren?

Surf naar

www.eosmagazine.eu/Natuurpunt.aspx
(makkelijkste en snelste manier)

Mail uw gegevens naar

lezersservice@impress.be en vermeld in de
onderwerplijn 'Eos - Natuurpunt'

Bel naar 014 43 59 06 en gebruik als code 'Natuurpunt'

Opgepast, deze actie is enkel geldig t.e.m. 31 december 2011!

eos

MAANDBLAD OVER WETENSCHAP

enkel voor Natuurpuntleden

**Zonnen voor meer
natuur**

Kwalitatieve zonnepanelen – Een rendabele investering

Voor elke bestelling krijgt Natuurpunt een gift om natuurgebied aan te kopen

natuurpunt
natuur voor iedereen

Linea Trovata

Vraag nu jouw offerte!

www.natuurpunt.be/zonnen

0478-95 71 70

Nieuw!

**Vivara Natuurbeschermingsproducten
beleef de natuur!**

Raamvoederhuis Kreta

Een zwevend 5 sterrenrestaurant voor vogels! Iedereen kan nu genieten van dinergasten zoals roodborst, groenling of koolmees. Alles wat u nodig heeft is een raam en Vivara vogelvoer.

Art.nr.: 31321, Mediacode B2026

Bel nu 02-640.00.28 om dit raamvoederhuis te bestellen of om onze gratis catalogus aan te vragen. Kijk ook eens op **WWW.VIVARA.BE** voor meer informatie.

KLEINE VERREKIJKER. GROTE PRESTATIE

DE NIEUWE CL COMPANION 30. STEEDS VOOR HET GRIJPEN

Onvergetelijke zaken gebeuren vaak onverhoopt. De natuur heeft haar eigen dynamiek, zeldzame ontmoetingen verlopen dan ook vaak ongepland. Om deze ogenblikken tot kennis om te vormen, is een verrekijker noodzakelijk. Hij is niet alleen deel van uw uitrusting, hij wordt ook uw vaste begeleider. De CL companion is steeds bij de hand.

ALTIJD

de compacte constructie, het lage gewicht en de eenvoudige bediening maken de kijker gebruiksvriendelijk voor iedereen

GOED ZIEN

de hoogwaardige, legendarische kwaliteit van SWAROVSKI OPTIK zorgt voor een onvergetelijke kijkervaring

ER GOED UITZIEN

de kijker ligt comfortabel in de hand dankzij een ergonomisch uniek productdesign

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI OPTIK BENELUX
Tel. 02/556 01 60, Fax 02/556 01 69
info@swarovskioptik.be
facebook.com/swarovskioptik

SWAROVSKI
OPTIK

**Uitneembaar
katern!**

Wandelen door bos en hei langs de Bornebeek Heideveld-Bornebeek

Foto: Kristof Hurtekant

Enigszins verscholen in het grootste aaneengesloten boscomplex van West-Vlaanderen, dichtbij de E40 in Beernem, ligt het natuurgebied: Heideveld-Bornebeek.

De wandeling brengt je door de uitgestrekte loof- en naaldbossen, volgt imposante dreven en laat je een stukje verleden ontdekken: het vroegere heidegebied "Bulskampveld".

Tekst: Steven De Bruycker, Kristof Hurtekant & Luc Van Paemel

Het Bulskampveld was duizenden jaren lang een desolate streek van bossen, heide en moeras dat zich uitstreckte van Torhout tot Bellem. De veel voorkomende struikheide werd er door de bewoners "krakke" genoemd. Het gezegde "Krakke pays, krotte pays" of "heideland, slecht land" paste naadloos op de regio. Hier vestigden zich enkel bezembinders die dankbaar gebruik maakten van de aanwezige struiken. Zij deelden het land met ongere types die zich voor de wet verstopten. Her en der werd turf gestoken of veldsteen gewonnen en abdijen baatten in de streek tientallen vijvers uit voor de viskweek.

Op het eind van de 18de eeuw werd dit onvruchtbare "veld" dan toch ontgonnen. De heidegronden werden doorsneden door rechte dreven en zo opgedeeld in grote percelen van 1 tot 4 ha groot. De beste stukken werden voortaan weiden en akkers; op te droge percelen verscheen naalddhout en op nattere gronden loofbos. Vooral lork, eik en beuk werden aangeplant. De rust en de natuur in die nieuw-ontgonnen gebieden én de lage grondprijs, trokken de aandacht van rijke industriemagnaten. Hun kastelen vind je nu nog verscholen in het groen.

① Kasteel Bulskampveld

Dit kasteel is een van de kastelen die in de negentiende eeuw tussen Brugge en Gent zijn gebouwd. De familie Lippens verwierf het goed in 1904 en richtte er het huidige kasteelpark in.

1 Foto: Niko Deleu 2 De watersnip voelt zich thuis in het natte gebied. Foto: Luc Meert

De familie verkocht het domein in 1970 aan de provincie West-Vlaanderen, die sindsdien het hele gebied als provinciedomein voor het grote publiek openstelt, je kan er vrij wandelen op alle dreven.

In het kasteel is vandaag het bezoekerscentrum voor het Houtland, een bosrijk gebied ten zuiden van Brugge, ondergebracht. Je vindt er alle info over de natuur en de geschiedenis van de streek. Het bezoekerscentrum verkoopt lokale en regionale fiets- en wandelkaarten, niets staat een ontdekkingstocht in de ruime omgeving in de weg! Naast het bezoekerscentrum liggen het Vogelopvangcentrum Bulskampveld en de voormalige moestuin van het kasteel, die nu een grote

kruidentuin met permanente tentoonstelling van ambachtelijke karren en wagens herbergt.

② Heideherstel en begrazing

Eens het klaphekje door, start hier je verkenning van het natuurgebied Heideveld-Bornebeek.

Dit 20 ha groot natuurgebied (eigendom van de provincie West-Vlaanderen) is sinds 1985 in beheer van Natuurpunt. De klaphekjes en omheining dienen uitsluitend om de gallowayrunderen binnen te houden. Bezoekers blijven hier welkom! De runderen steken al grazend een handje toe. Zo helpen ze mee aan het natuurlijk herstel van de gevarieerde wastine, een landschap

Overzichtsplan

met bremstruwelen, bosweiden, droge en vochtige heide en rietruigten.

Op de voormalige bospercelen is er geplagd, de bestaande humuslaag is machinaal weggenomen en typische heideplanten krijgen opnieuw de kans om te kiemen. Dopheide en struikheide groeien er broederlijk naast elkaar. Met wat geluk kan je hier in de lente een boompieper horen fluiten en tijdens zijn baltsvlucht naar beneden zien dwarrelen als een parachute. De herstelmaatregelen zijn mogelijk dankzij een LIFE-project waarvan dit natuurgebied deel uitmaakt.

3 De Corridor

Een monotone naalddhoutaanplant met lork en grove den werd hier omgezet in een lichtrijke boomheide. De strook verbindt zo het Heideveld-Bornebeek met de Aanwijssputten, een gelijkaardig gebied (niet-toegankelijk) in beheer van het ANB, aan de parking Aanwijs. De soorten van de twee voorheen van elkaar afgesloten gebieden, kunnen voortaan aan uitwisseling doen!

Enkele solitaire loofbomen zoals zomereik, beuk en berk blijven behouden als uitkijkpost voor vogels. Een meer natuurlijke bosopslag langs de nu strakke bosranden zal in de toekomst een aangenaam microklimaat helpen creëren. Kijk hier in de zomer uit naar de boomvalk die er boven de vennen en heide op libellen jaagt!

De open plek tussen de bossen is nu al belangrijk voor warmteminnende

Landschapsvenster. Foto: Kristof Hurtekant

Foto: Niko Deleu

insecten, planten en dieren. Je vindt er groene zandloopkever, levendbarende hagedis ("lokkedis" in de volksmond), citroenvlinder, oranje zandoogje, tweennervige zegge en kruipbrem. Laat je blik glijden over dit stukje wastinelandschap!

Door middel van een natuurinrichtingsproject vinden in de nabije toekomst nog meer ingrijpende werken plaats. Bestaande geïsoleerd gelegen vennen en heiderelicten in het provinciaal domein zullen met het natuurgebied Heideveld-Bornebeek verbonden worden. Niet alleen fauna en flora zullen hier aan uitwisseling kunnen doen, ook voor de bezoeker betekent dit een mooie meerwaarde!

4 De Bornebeek: kronkelende natuur

Bij het verlaten van de "corridor" in het natuurgebied "Heideveld-Bornebeek" lopen we verder door het provinciaal domein met zijn prachtige historische ontginningsdreeven en gemengde naald- en loofhoutbossen. Een rijke kruidlaag bestaande uit o.a. varens, bramen, nagelkruid en dood hout, een gevarieerde struiklaag met lijsterbes, berk en hazelaar en een bovenetage met zomereik en beuk zorgen voor een rijkere biodiversiteit in het bos. Hier broedde midden de jaren tachtig van vorige eeuw voor het eerst de zwarte specht in West-Vlaanderen, onmiddellijk gevolgd door de bosuil. Een ander zeldzaam pareltje is de kwetsbare rode kelkzwam. Het Bultkampveld is één van de weinige groeiplaatsen in West-Vlaanderen. De rode kelkzwam werd voor het eerst in 1980 in Vlaanderen waargenomen. Iets verder

in dit bos ontspringt de Bornebeek die als een belangrijke levensader door het Bultkampveld loopt en uitmondt in het natuurgebied De Leiemeersen, aan het kanaal Gent-Brugge in Moerbrugge. Het is één van de minst verontreinigde beken in de streek. In samenwerking met het West-Vlaamse provinciebestuur wordt het stroomafwaartse deel van de Bornebeek dat door het natuurgebied Heideveld-Bornebeek kronkelt, op natuurvriendelijke manier beheerd: hier geen kranen om de beek te ruimen! De beek kan vrij zijn weg zoeken waardoor de beekbedding en de beekoevers een hoge natuurwaarde krijgen. In de overstromingszones kiemen koningsvaren en pilvaren. De valleigronden langs de beek krijgen zo opnieuw hun natuurlijke kombergingsfunctie in perioden van veel neerslag en voorkomen overstromingen stroomafwaarts.

5 Landschapsvenster met zicht op bloemenrijke graslanden

Terug in het natuurgebied krijgen we een mooi uitzicht op het vroegere wastinelandschap. Rechte dreeven worden er afgewisseld met natuurlijke houtkanten en struwelen bestaande uit brem, meidoorn en wilg. In het voorjaar zorgt dit allegaartje voor een bonte mengeling van witte en gele kleuren. Wist je dat de bloei van verschillende wilgensoorten, de zogenaamde "wilgenkatjes" in het voorjaar een de belangrijkste nectarbronnen zijn voor verschillende bijen- en hommelse soorten? Wat verderop kijken we door een landschapsvenster naar een voormalige landbouwperceel dat in 2001 werd afgegraven. In het voorjaar en de vroege zomer

1

2

1 De bosuil vond hier al snel zijn vaste broedplaats. Foto: Vilda/Rollin Verlinde 2 Hier groeit de zeldzame rode kelkzwam. Foto: Roger Langendries

kleuren gele en paarse tinten van rate-
laar, moerasrolklaver, pinksterbloem,
moeraskartelblad en echte koekoeks-
bloem dit grasland. Ooit zagen al onze
graslanden er zo uit! De poelkikkers,
soms luidruchtig aanwezig in de kleine
maar talrijke poeltjes op dit perceel,
zorgen voor het klankspel.

Binnenkort zullen de verschillende aan-
palende graslanden een ingrijpende
wijziging ondergaan. Ook hier zal,
met financiële steun van de Europese
Commissie, de bouwvoor plaatselijk
worden weggenomen zodat er zich
opnieuw schrale, bloemenrijke gras-
landen kunnen ontwikkelen. Door het
graven van extra poelen gaan poelkik-
kers en libellen zich hier nog meer thuis
voelen!

6 knuppelpaden

Verdroging is een van de grote heden-
daagse natuuroitdagingen. Door het
natuurvriendelijk beheer van de Borne-
beek, de omvorming van de lagergele-
gen voormalige landbouwpercelen naar
bloemrijke graslanden en de aanleg
van verschillende poelen en vennen,
vernat het gebied. Bijzondere plan-
ten en dieren krijgen nieuwe kansen.
Veenmossen, pilvaren en drijvend fon-
teinkruid komen opnieuw voor. Libellen,
watersnip, waterral en andere waterbe-
woners maken dankbaar gebruik van de
tijdelijke plasdras situaties. Vinpoot- en

alpenwatersalamanders komen hier
gelukkig nog talrijk voor. Om die
levensgemeenschappen nog meer
kansen te bieden, worden ook hier extra
poelen aangelegd en voormalige land-
bouwgronden plaatselijk afgegraven.
Knuppelpaden geven de bezoeker de
kans om het waterleven van dichtbij te
ontdekken en te fotograferen.

Praktisch

Start:

De wandeling (5 km) start aan het Kasteel Bulskampveld in het
Provinciaal Domein Bulskampveld.

Bereikbaarheid:

Met de wagen: Aanbevolen parking "Drie Koningen", 400 m van het
kasteel en vlakbij de cafetaria met ruime speeltuin (Bulscampveld 10,
8730 Beernem). Verder ook parking "Het Aanwijs", (2 km van het
kasteel)

Met de trein: het domein ligt op ruim 3 km van het station van Beernem.
Vraag in uw station naar de mogelijkheden voor "Trein + Fiets".

Met de bus: belbus 26 afstappen aan halte Bulskampveld (= parking
Aanwijs).

Op het domein zijn verschillende grote fietsenstallingen.

Toegankelijkheid:

Laarzen of stevige wandelschoenen zijn aanbevolen. Honden zijn wel-
kom als ze aan de leiband blijven. Een trip met de kinderwagen is overal
mogelijk; grote wielen zijn een noodzaak.

Horeca:

In het domein en de omgeving zijn er verschillende kindvriendelijke
horecazaken.

Meer info:

Natuurpunt Beernem, Beheerteam Heideveld-Bornebeek,
Luc.Vanpaemel@skynet.be, Kristof.Hurtekant@skynet.be

FEITEN & cijfers

Heideveld-Bornebeek

Oppervlakte 20 ha

Typische soorten: zwarte specht,
boompieper, levendbarende hagedis,
poelkikker, zwarte heidelibel, koe-
vinkje, struikhei, dophei, tormentil,
liggende vleugeltjesbloem, pilvaren en
moeraskartelblad.

Typische Biotopen: wastine met
heischrale graslanden, natte en droge
heide, eikenbossen en vennen

Je kan dit project steunen door een
gift op IBAN BE56 2930 2120 7588
(BIC = GEBABEBB) met vermelding
"gift Heideveld-Bornebeek – project
5559". Voor giften vanaf 40 euro wordt
een fiscaal attest afgeleverd.

Welkom in de Natuur.winkel

Trek je er graag op uit in de natuur en wil je meer weten over al het moois dat er te ontdekken valt? Breng dan zeker ook eens een bezoek aan onze Natuur.winkel. We verrassen je graag met een uitgebreid assortiment aan natuurboeken voor binnen- en buitenland waaronder veldgidsen, zoekkaarten, determinatietabellen en prachtige naslagwerken. Jonge natuurliefhebbers kunnen er ook hun hartje ophalen met talrijke dierenboeken, spelen en zoekkaarten. De allerkleinsten hebben een eigen hoekje vol prentenboeken.

Ons aanbod beperkt zich overigens niet enkel tot natuurboeken, sinds kort bieden we ook natuurreisgidsen aan.

Voor verrekijkers, telescopen, vlindernetten, loepen en heel wat andere excursiematerialen kan je eveneens in de Natuur.winkel terecht. En wie de natuur een handje wil helpen moet vast en zeker eens een kijkje komen nemen naar het rijke aanbod aan voedersystemen, vogelvoeder, vogelnestkastjes en insectenhuisjes.

10%

korting voor onze leden op het volledige winkelaanbod

Wil je een boek inkijken of zelf een verrekijker uittesten alvorens de natuur in te trekken? Dan ben je hartelijk welkom in onze winkel, gelegen op wandelafstand van het station van Mechelen.

Natuur • winkel

Stationsstraat 40 • 2800 Mechelen
(op wandelafstand van het station)
Tel: 015-43 16 88 • Fax: 015-27 46 74
winkel@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be/winkel

Natuur • optiekshop

Pieter de Conincklaan 108
8200 St-Andries Brugge
Tel: 050-31 50 01
son@deputter.com
www.deputter.com

De Natuur • winkel is open op woensdag en vrijdag van 10u tot 17u30 en op zaterdag van 10u tot 17u

DE NIEUWE ONLINE WINKEL PINT JE VAST AAN NATUUR.

Bij een aankoop van meer dan 5,00 euro via de nagelnieuwe webshop ontvang je een gratis Natuur.pin. De actie loopt tot 31 oktober 2011.

Website Natuur.winkel in een nieuw kleedje

Neem een kijkje op www.natuurpunt.be/winkel en maak kennis met de opgeknapte digitale winkel. Niet enkel maakt een frisse stijl de website aantrekkelijker, ook aan de toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid werden fiks gesleuteld. Nieuwe artikelen vind je stevast op onze startpagina waar ook in enkele rubrieken een mooi overzicht te vinden is van het ruime assortiment natuurboeken en excursiematerialen. Tijdens je zoektocht kan je selecteren op duidelijke categorieën en subcategorieën wat het vinden van een artikel nog makkelijker maakt.

Webshop Natuur.winkel

Virtueel door ons aanbod grasduinen en rechtstreeks bestellen is vanaf nu nog eenvoudiger: we nodigen je daartoe graag uit in onze webwinkel www.natuurpunt.be/winkel

Ook het plaatsen van een bestelling en de betaling lopen dankzij de online betaalmogelijkheid voortaan heel wat vlotter. Veel kijk- en koopplezier!

NATUUR.WINKEL OP DE BEURS

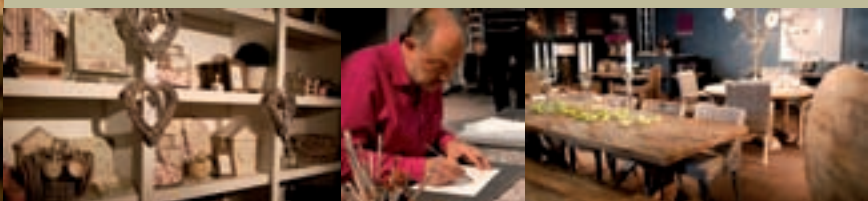
COUNTRYSIDE FLANDERS EXPO

Van zaterdag 29 oktober tot en met dinsdag 1 november kunnen alle liefhebbers van de landelijke levensstijl opnieuw hun hartje ophalen op de Country-side beurs in Flanders expo in Gent.

Ook Natuur.winkel zal er aanwezig zijn. Ontdek er onze stand met een uitgebreid aanbod natuurboeken, veldgidsen, prachtige geschenkböeken, vogelnestkastjes, voedersystemen en nog zoveel meer.

Uiteraard genieten Natuurpuntleden ook daar van de 10% ledenkorting op het volledige aanbod.

De natuur.winkel is ook te vinden op het Vogelfestival in Damme op 17 en 18 december.

IN DE KIJKER

Compact gids Paddenstoelen

Ledenprijs € 7,20

De grote Paddenstoelengids voor onderweg

Ledenprijs € 27,00

Ratjetoe

Ledenprijs € 15,30

PETZL TIKKINA 2-Hoofdzaklamp
Verkrijgbaar in 4 kleuren

Ledenprijs € 14,40

Lowepro Optics Series voor wildlife watchers.

Lowepro Optics series omvat 4 modellen rugzakken en draagtassen om verrekijker, telescoop, veldgids of fototoestel in op te bergen tijdens natuurwandelingen. Comfortabel, duurzaam, waterdicht en mooi vormgegeven.

De prijzen variëren tussen € 58,50 en € 162,00

NIEUW!

Veldgids Spinnen van Europa-Heiko Bellmann

Ledenprijs € 31,50

Dora ondersteboven
Bestelcode:ALLJEE0349

Ledenprijs € 9,00

REVOLUTIONAIR

EL 42 SWAROVISION. DE NIEUWE KIJKDIMENSIE

MODELLEN

EL 8,5x42 SWAROVISION Ledenprijs € 2079
EL 10x42 SWAROVISION Ledenprijs € 2178

INNOVATIEVE SWAROVISION-TECHNOLOGIE

Field Flatteners-lenzen en HD-lenzen voor een perfecte randscherpte en briljante kleuren voor een onvergelijkbare waarnemingsbeleving

NIET EERDER BEREIKTE CLOSE-UP-INSTELLING VAN 1,5 M
snel, nauwkeurig, betrouwbaar scherpstelmechanisme

UNIEKE OPEN EL-GREEP
voor een zekere grip

SWAROCLEAN

SWAROBRIGHT

NATUUR. NABIJ

NIEUW EL 50 SWAROVISION. MEER DETAILS, OP ELK TIJDSTIP

MODELLEN

EL 10x50 SWAROVISION Ledenprijs € 2259
EL 12x50 SWAROVISION Ledenprijs € 2286

EXTREME HERKENNING VAN DETAILS

hoge vergroting
grotere resolutie

BETERE PRESTATIE IN DE SCHEMERING

grotere uittredepupil voor helderder beelden

EXCELLENTE HANTERING

perfecte gewichtsbalans
onvergelijkbare compactheid voor een 50-mm-verrekijker

SWAROCLEAN

SWAROBRIGHT

Dag van de Natuur 2011

10.000 handen

voor meer natuur!

Op 19 en 20 november 2011 staat de Dag van de Natuur weer met groene stip op de agenda. Met een resem activiteiten, gespreid over heel Vlaanderen, betrekken we zoveel mogelijk mensen bij het beheer van onze natuurgebieden. Een opendeurdag van onze gebieden als het ware. En omdat 2011 het Europees jaar is van het Vrijwilligerswerk willen we maar liefst "10.000 handen voor meer natuur" bij elkaar sprokkelen.

Tekst: Hans Marijns

Plant mee met de campagne "Bos voor Iedereen". Foto: Wim Dirckx

Dag in dag uit zijn Natuurlandvrijwilligers aan de slag in de natuur, al dan niet ondersteund door een professionele ploeg terreinarbeiders. Ze planten, maaien, kappen, knotten en verzetten bergen werk. Niet zonder resultaat. Voor vele beestjes en plantjes zijn natuurgebieden hun laatste, veilige toevluchtsoord. Al die gemotiveerde mensen samen, maken een groot verschil!

Iedereen is welkom op onze Dag van de Natuur. Ga op 19 of 20 november eens langs in een natuurgebied in jouw buurt en leef je uit in een prachtige omgeving. Je hoeft hiervoor geen ervaren "groenarbeider" te zijn. Jouw handen tellen niet alleen mee voor een mooie slogan, ze zijn stuk voor stuk nodig om een sterk signaal te geven aan onze overheid. 10.000 handen die onze natuur de moeite waard vinden. 10.000 handen die een schouderklopje geven aan onze vrijwilligers. 10.000 helpende handen die van het allergrootst belang zijn voor onze natuur.

Het is niet enkel werken geblazen tijdens de Dag van de Natuur. Geniet van een hapje en drankje, verken onze natuurgebieden tijdens een wandeling en ruik de frisse herfstlucht. Bovendien maak je kennis met een aantal zeer actieve vrijwilligers die jou wat meer info kunnen geven over Natuurland en de natuur in jouw buurt.

Op veel plaatsen is de Dag van de Natuur een samenwerking met andere verenigingen. Zo werken vele Natuurlandpunten samen met de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM) en andere (jeugd)verenigingen. In de provincie West-Vlaanderen zijn de Gezinsbond en de Provincie belangrijke partners. Wil je weten waar een activiteit in jouw buurt doorgaat? Kijk dan op www.natuurland.be/dagvandenatuur!

**Laat je handen zien tijdens
de Dag van de Natuur!**

"Bos voor iedereen"

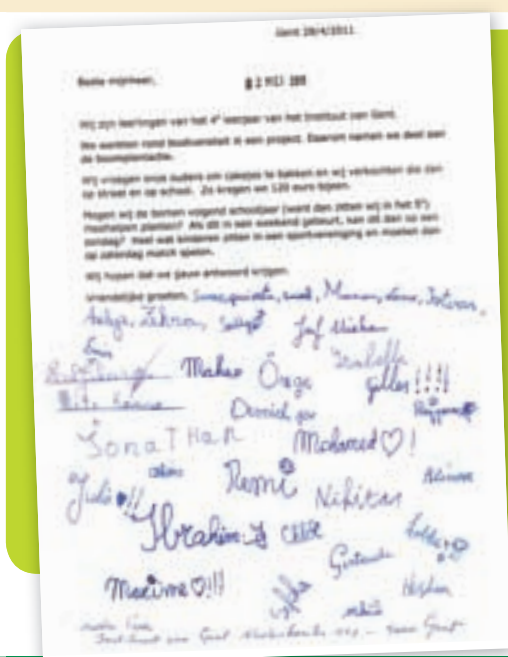
Een zeer mooi resultaat want hiermee kunnen we weer heel wat extra bos in Vlaanderen realiseren. Ondertussen blijft de campagne uiteraard verder lopen. Met het ingezamelde geld kopen we grond en planten we ecologisch waardevolle bossen aan. De

Aantal geïmplaneerde bomen op 1 september 2011: 200.149

2011 2012

100.000 200.000 300.000

aantal geïmplaneerde bomen
aantal geplante bomen

Ook vele scholen hadden creatieve ideeën om de actie mee vorm te geven; een kleine greep uit de vele inzendingen die we kregen:

- De zesdejaars van het Paridaens Instituut in Leuven sponsorden 200 bomen om op die manier de CO₂ uitstoot van hun Romereis te compenseren
- De leerlingen van het 4de leerjaar van het Instituut van Gent bakten en verkochten honderden koekjes die in totaal 30 bomen opbrachten

Wil jij met jouw school ook meedoen aan “Bos voor Iedereen”? Bedenk dan een leuke inzamelactie en stuur ons zeker een kort verslagje samen met een foto van de klas. Wie weet verschijnt die dan wel op onze website of in de volgende editie van Natuur. Blad.

Heb je onze actie de afgelopen maanden gesteund, of ben je nog van plan om je steentje bij te dragen, dan ben je van harte uitgenodigd op 1 van onze grote plantacties tijdens de Dag van de Natuur op zondag 20 november 2011:

- In Ninove planten we een groot stadsspeelbos aan (zie blz 36).
- In Sint-Katelijne-Waver zullen we, met de steun van Grany, de fundamenteën van het voormalige Waverwoud verstevigen. Door vele struikjes en bomen te planten creëren we op termijn een groter bos met een geleidelijk opgaande bosrand, een ideaal leefgebied voor vele insecten- en vogelsoorten.

Hou de campagnewebsite goed in de gaten want een gedetailleerd afspraakuur en -plaats vind je daar vanaf begin oktober: **www.bosvooriedereen.be**

Nieuwe poort voor Natuurgebied Dendervallei

Het gloednieuwe stadsspeelbos van Ninove!

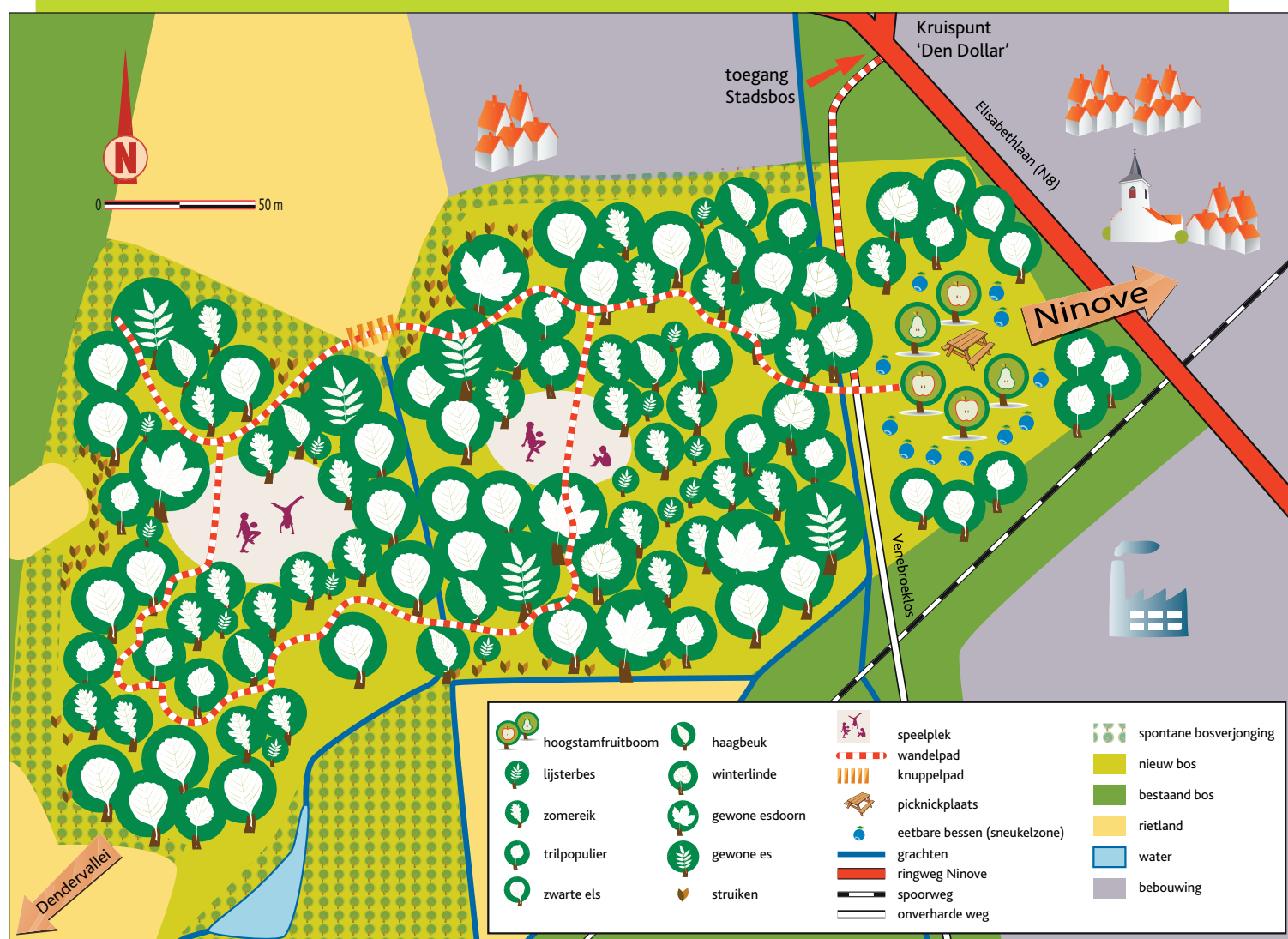
In Ninove zal er de komende jaren, dankzij de Campagne "Bos voor Iedereen" waaraan ook de Stad Ninove een belangrijke bijdrage leverde, een gevarieerd stadsbos aangelegd worden. Op de volledige oppervlakte van ongeveer 6 ha zal in de toekomst geravot kunnen worden door de lokale jeugd; een picknickplaats met enkele hoogstamfruitbomen zorgen ervoor dat ook gezinnen samen kunnen genieten van de nieuwe natuur in de stad.

Uiteraard wordt de natuur zelf niet vergeten! Spelen gebeurt enkel met de materialen die aanwezig zijn in het bos en bij de keuze van de inheemse boom- en struiksoorten is goed nagedacht over welke soorten samen kunnen voorkomen en op die plaats goed zullen gedijen. Rond de picknickplaats worden bessendragende struiksoorten geplant (sneukelzone) wat heel interessant is voor verschillende vogelsoorten maar

ook voor jou als je van sleedoorjenever of vlierbloesemsiroop houdt! Enkele zones worden bewust niet opgeplant maar zullen op lange termijn spontaan verbossen op het ritme van de natuur. Verder zijn er twee plekken gekozen waar een specifiek natuurbeheer zal toegepast worden om zeldzame lichtminnende planten te behouden en om vlinders en libellen aan te trekken die zullen profiteren van die warmere bloemrijke plekjes.

Op 16 oktober vindt er een groot gezinsevenement plaats op de toekomstige terreinen van het speelbos. Meer info op www.natuurpunt.be/ninove

Het volledige bos zal aangeplant worden op 10 jaar tijd met een eerste grote plantactie op zondag 20 november 2011!

Open Bedrijvendag steunt de campagne Bos voor Iedereen

Zondag 2 oktober gaan in Vlaanderen opnieuw de deuren van zo'n 400 bedrijven open in het kader van Open Bedrijvendag 2011.

Het centrale thema van de 21ste editie is "Materialen in Beweging: Kringlooeconomie". Hoe belangrijk is duurzaam materialenbeheer eigenlijk vandaag in al die ondernemingen? Welke initiatieven worden genomen om ecologisch denken een vaste plaats te geven op de werkvloer? En hoe zorgzaam gaan onze ondernemingen om met hun omgeving? Vragen die je die dag allemaal kwijt kan bij de deelnemers.

In het logische verlengde van het jaarthema steunt Open Bedrijvendag de campagne "Bos voor Iedereen" van Natuurpunt. Natuurpunt organiseert die campagne in het kader van het "Internationaal Jaar van de Bossen" en het pact 2020 van Vlaanderen in Actie waarbij Vlaanderen zich verbindt tot het creëren van meer bos rond steden en gemeenten.

www.natuurpunt.be/bosvoorieen

Een aantal van de deelnemende bedrijven steunen Natuurpunt door ons op zondag 2 oktober een direct platform te geven om informatie te verspreiden over de organisatie en de campagne, door aandacht te geven aan de smsactie "koop een boom", door de opbrengst van de cafetaria of activiteit te schenken of door zelf bomen aan te kopen. Je kan die bedrijven terugvinden op de website van Open Bedrijvendag door middel van een boompictogram.

www.openbedrijvendag.be

**OPEN
BEDRIJVEN
DAG**

**2 OKTOBER
VAN 10 TOT 17 U**

Trage wegen vol leven

In het dichtbebouwde Vlaanderen zijn de nog overblijvende natuurgebieden klein en sterk versnipperd. Trage wegen zorgen met hun landelijk en verkeersarm karakter voor een ecologische verbinding tussen die natuurgebieden. Zo kunnen tal van planten en dieren zich verspreiden over een groter gebied. Daarnaast zijn onverharde trage wegen op zich een specifiek biotoop voor verschillende planten, insecten, vogels en andere diersoorten.

Tekst: Pieter Brusselman

Habitat

Trage wegen zijn een woonplaats voor verschillende soorten planten en dieren. Op een intensief bewandelde voetweg kan je een bijzondere rijkdom aan tredplanten vinden. Ook in de bermenvinden spinnen, graafbijen of kevers hun geliefde stek. Die ongewervelden zijn op hun beurt een voedselbron voor vogels.

Geleider

Trage wegen zijn als het ware een "geleider" voor dieren, planten en water. Dieren lopen er minder gevaar aan geleden te worden én de weg vormt een toegangspoort om nieuwe gebieden te koloniseren. Dat

Help mee bedreigde
wegjes te vrijwaren op
de Dag van de Trage
Weg. Snoei, hak,
maai, knip, wandel en
geniet op zaterdag 22
of zondag 23 oktober.

Kijk op www.tragewegen.be/dagvandetrageweg voor een actie bij jou in de buurt.

geldt ook voor planten: zaden hechten zich vast in de pels van dieren of in de kledij of de schoenzolen van voorbijgangers. Zo reizen ze mee met de gebruikers van de weg. Heel wat dagvlinders hebben dan weer meer dan één soort omgeving nodig om te kunnen overleven en kunnen niet zonder goede "geleiders" tussen die verschillende plaatsen. Trage wegen zorgen ervoor dat versnipperde stukjes natuur met elkaar verbonden blijven en zorgen voor een leef- en verbondingsgebied voor dieren en planten.

Ook water wordt langs trage wegen geleid. Overtollig regenwater, oppervlakte- en grondwater komen in grachten langs trage wegen terecht. Een fijnmazig netwerk van trage wegen met de bijbehorende grachten zorgt voor een goede waterberging en afwatering.

Vangnet of filter

In het landschap zijn trage wegen vaak een "vangnet" voor tal van dieren. Grote zoogdieren geraken niet door een dichte haag langs een veldweg, kleine spinsoorten zullen de voor hen enorme paden liever niet oversteken. Soms beletten grachten de doortocht van dieren. Eenmaal "opgevangen" zullen de dieren zich langs de weg verplaatsen in plaats van die te kruisen. Dan speelt weer de geleidende functie.

Bedding én bermen van trage wegen zijn vaak eilanden van biodiversiteit in monotone cultuurlandschappen. Foto: Johanna.be

Een vangnet heeft ook mazen: in werkelijkheid zullen er steeds dieren zijn die het pad wel kunnen oversteken. Trage wegen hebben dus een filterende werking: in bepaalde gebieden vormen ze ecologische barrières voor de ene soort, terwijl de andere soort zich vlot kan voortbewegen. Dergelijke filters kunnen voor meer verscheiden leefomgevingen zorgen, met plaatsen waar bepaalde diergroepen afgeschermd zijn van hun natuurlijke vijanden.

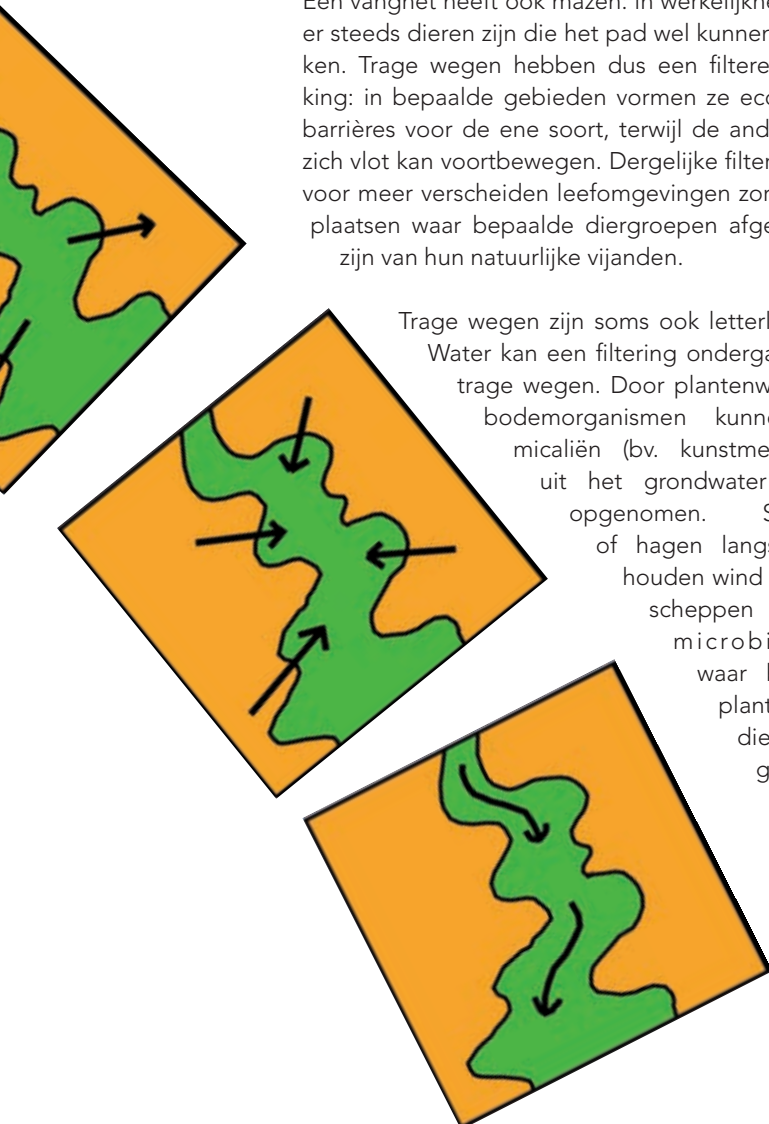
Trage wegen zijn soms ook letterlijk filters. Water kan een filtering ondergaan langs trage wegen. Door plantenwortels en bodemorganismen kunnen chemicaliën (bv. kunstmeststoffen) uit het grondwater worden opgenomen. Struwelen of hagen langs wegen houden wind tegen en scheppen daardoor microbiotopen waar bepaalde planten en dieren goed gedijen.

Bron

Trage wegen kunnen functioneren als bron. Letterlijk, om naburige gebieden van water te voorzien, maar ook figuurlijk: om de omgeving te bevolken met bepaalde soorten. De weg en zijn directe omgeving vormen dan een eilandje, een relict van de natuur die vroeger overal aanwezig was. Vanuit dit miniatuur ecosysteem kunnen allerlei soorten opnieuw uitbreiden naar de ruimere omgeving. In de bermen langs die wegen kan je bijvoorbeeld nog typische bos- of heideflora vinden, terwijl het bos of de heide al een hele tijd verdwenen is. Vaak bevatten de bermen een uitgebreide en waardevolle zaadbank en zodra zich geschikte omstandigheden voordoen (bijvoorbeeld door de bermen op een bepaalde manier te beheeren) kunnen verloren gewaande soorten zich weer ontwikkelen.

Verzamelplaats

Dieren en planten worden vaak gedwongen te "verhuizen" omdat hun natuurlijke leefomgeving verdwijnt. Ook vandaag gaat de versnippering en de verstedelijking nog steeds door en neemt de druk op de natuurgebieden toe. Soorten zoeken dan verzamelplaatsen op, ze worden allemaal samengedrongen. De bekendste verzamelplaatsen zijn uiteraard onze natuurgebieden. Toch hebben ook trage wegen een functie als toevluchtsoord, vooral dan in de voorstedelijke gebieden. Je zult er geen spectaculaire zeldzaamheden zien, maar wél onze alledaagse natuur: kruiden van wegbermen, dagvlinders, mussen en mezen...

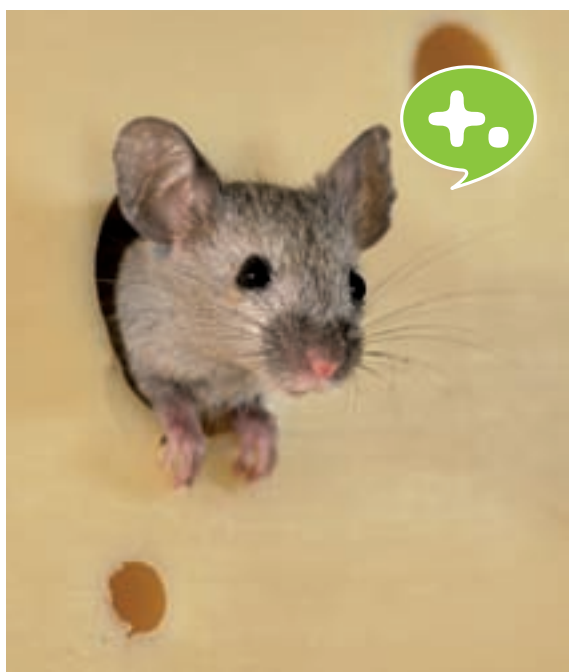
Zie Zo Zoogdier

Op zoek naar eekhoorns en andere zoogdieren

Tijdens het weekend van 15 en 16 oktober organiseert de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt "Zie Zo Zoogdier". Dan gaan we op zoek naar zoogdieren in de tuin, in het park of bos in de buurt, langs wegen... Heb je een zoogdier gezien, dan kan je dat ingeven via de website "waarnemingen.be" of via het formulier in de Zie Zo Zoogdier-brochure. Dit jaar hebben we speciale aandacht voor de eekhoorn.

Tekst: Kris Boers

*Soms hoef je het niet ver te zoeken, de huismuis.
Foto: Vilda/Rollin Verlinde*

Zoogdieren zijn moeilijker waar te nemen dan vogels of vlinders, en daardoor is hun verspreiding vaak onvoldoende gekend. Daarom willen we onze zoogdieren tijdens dit telweekend extra in de kijker zetten. Als we hen willen beschermen en onze biodiversiteit in stand houden, moeten we namelijk eerst weten waar ze nog voorkomen en waardoor ze bedreigd worden. Zoogdieren zijn een belangrijk onderdeel van ons ecosysteem en daar moeten we zorg voor dragen!

De eekhoorn

De eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) voorstellen is waarschijnlijk niet meer nodig. Met zijn – meestal – roodbruine vacht, zijn borstelige pluimstaart en zijn oorpluimen ziet hij er niet alleen erg aaibaar uit, maar valt hij ook met weinig andere zoogdieren te verwarren. Bovendien is het ook één van de weinige zoogdiersoorten die gemakkelijk overdag te zien zijn. Met wat

geluk zie je hem zelfs aan je voedertafel in de tuin tijdens de winter.

De eekhoorn heeft zich goed aangepast aan het samenleven met mensen. Hoewel hij nog steeds graag in grotere bossen woont, vinden we hem ook heel dikwijls in parken en zelfs in heel wat tuinen. Voorwaarde is wel dat er voldoende bomen in de buurt zijn, want de eekhoorn eet graag noten (hazelnoten, beukennoten, walnoten), kastanjes en zaden van naaldbomen. In tegenstelling tot wat veel mensen denken lust die echter niet zo graag eikels. Die eet hij alleen als er voor de rest weinig voedsel is. Ander plantaardig materiaal (jonge scheuten, paddenstoelen, ...) en soms ook wel eens een ei of wat insecten staan wel op het menu.

Dicht bij de mensen wonen heeft ook enkele nadelen, zo moeten ze vaak wegen oversteken. Zeker in de paringsperiode, wanneer de eekhoorns wat minder alert zijn voor auto's, vallen er slachtoffers. Soms bieden speciale eekhoornbruggen wel een oplossing, maar dit is niet overal mogelijk.

Tijdens het weekend van Zie Zo Zoogdier gaan we speciaal op zoek naar de eekhoorn. Geef bij je waarneming zo precies mogelijk de locatie aan en ook hoe het dier zich gedroeg: was het aan het eten, zat die in de buurt van zijn nest, was het een verkeersslachtoffer ... Ook sporen (bijvoorbeeld aangevreten dennenappels) mag je invoeren. Probeer in dit laatste geval steeds een duidelijke foto toe te voegen.

Bezoekers

Naast de rode eekhoorn – want zo heet onze eekhoorn officieel – kunnen er nog enkele andere eekhoornsoorten opduiken in Vlaanderen. Dit zijn echter steeds dieren die ontsnapt zijn uit gevangenschap en er voor korte of lange periode in slagen om hier te overleven. Let wel op, want onze "rode" eekhoorn kan ook een zwarte of grijze vacht hebben. Niet elke anders gekleurde eekhoorn behoort dus tot een andere soort. De meest bekende "vreemdeling onder de eekhoorns" bij ons is de Aziatische grondeekhoorn. Die komt in het Zoniënwoud algemeen voor. Je kan hem er ook gemakkelijk bekijken.

De rode eekhoorn. Foto: Luc Meert

In Groot-Brittannië is de Noord Amerikaanse grijze eekhoorn dan weer erg algemeen. Die is er zelfs in geslaagd om de inheemse rode eekhoorn op vele plaatsen te verdringen. In Vlaanderen is hij gelukkig nog niet dikwijls waargenomen. Ten slotte duiken er af en toe nog enkele andere vreemde eekhoorns op: de Pallas' eekhoorn en heel recent, de prevosteekhoorn.

Welke andere zoogdieren kan je nog spotten?

Uiteraard zijn we ook geïnteresseerd in de andere zoogdieren die je ziet. Overdag heb je wel wat kans om nog een aantal soorten te zien: reeën, vossen, egels, huismuizen, steenmarters, haas, konijn ... De grootste kans om ze waar te nemen heb je in de vroege ochtend of in de avondschemering. Dan zijn ze namelijk wat actiever dan de rest van de dag.

Andere soorten verraden zichzelf dan weer door de sporen die ze nalaten. Hierbij denken we dan in

de eerste plaats aan de mol natuurlijk die je makkelijk kan vinden door zijn molshopen. Of misschien liggen er wel steeds kleine strontjes op je vensterbank? Die zijn dan waarschijnlijk van dwergvleermuizen die in de spouwmuur of onder het dak van je woning leven.

Maar ook via verkeersslachtoffers of de slachtoffers van je kat komen we te weten waar welke zoogdieren voorkomen. Indien je niet precies weet welke soort het is, kan je een foto aan de waarneming toevoegen en helpen we je met de determinatie. Zeker bij de muizen die je kat meebrengt kan dit wel handig zijn, want sommige soorten lijken erg op mekaar. Als een foto niet lukt, probeer dan zo goed mogelijk te omschrijven wat je precies hebt gezien.

Tijdens het weekend worden ook enkele zoogdieractiviteiten georganiseerd waar je meer kan leren over de doorgaans moeilijk te observeren dieren. Een overzicht vind je op www.zoogdierenwerkgroep.be

Gebeten door de zoogdierenpassie?

Dan is het tijdschrift "Zoogdier" zeker iets voor jou. Via het populairwetenschappelijke tijdschrift Zoogdier blijf je op de hoogte van wat er reilt en zeilt in de zoogdierenwereld van de Lage Landen en daarbuiten. Vleermuizen, steenmarters, wolven ... ze kennen binnenkort geen geheimen meer voor jou.

Als lid van Natuurpunt kan je je abonneren op Zoogdier door 12,50 euro te storten op rekeningnummer BE57 0001 4862 6935 (IBAN) - BPOTBEB1 (BIC) van de Zoogdierverseniging met vermelding van "Zoogdier, lid Natuurpunt" + je lidnummer.

Ervaringen & uitdagingen

In gesprek met Willy Ibens en Chris Steenwegen

Op 1 september nam Willy Ibens afscheid als algemeen directeur van Natuurpunt. Na een engagement van meer dan 18 jaar in onze vereniging gaat hij aan de slag als adviseur natuur op het kabinet van minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege. Ondertussen verwelkomde Natuurpunt Chris Steenwegen als nieuwe algemeen directeur.

Tekst: Karolien Van de Velde, foto's: Wim Dirckx

Hoe belandde je bij Natuurpunt?

Willy: Samen met enkele vrienden richtte ik in 1974 de “Werkgroep Oude Landen”, een Antwerpse natuurbeschermingsvereniging, op. Zo ben ik in de kijker gekomen van een paar bestuurders van het toenmalige Natuurreservaten. Zij zochten iemand met financiële ervaring. Toen werkte ik al 20 jaar bij een spaarbank en ik wilde iets helemaal anders gaan doen. Mijn eerste opdracht was middelen zoeken om natuurgebieden te kopen. We schreven als een van de eerste ngo’s een obligatielening uit en die leverde toch zo’n 80 miljoen Belgische frank (bijna 2 miljoen euro) op. Een succes!

Wat zijn de sleutelmomenten in je carrière?

Willy: Een mijlpaal is de fusie met De Wielewaal. Voor de fusie waren Natuurreservaten en De Wielewaal twee concurrerende verenigingen en dat was verspilde energie. Onze vrijwilligers drongen er op aan om onderhandelingen te starten met De Wielewaal. Bovendien zat Natuurreservaten toen in een groeifase en dreigde De Wielewaal te worden weggedrukt. Met een fusie kon De Wielewaal eigen accenten blijven leggen en natuurstudie en natuur-educatie verder uitbouwen. Natuurlijk is die fusie de verdienste van een hele groep mensen. De kans om dingen te realiseren met andere geëngageerde medewerkers, zowel professionals als vrijwilligers, geeft veel voldoening.

Zijn er nog realisaties waar je trots op bent?

Willy: Bijvoorbeeld dat we een duurzaam secretariaat konden opbouwen in Mechelen. Ik vond het ook plezant om mee te helpen aan grote aankopen zoals Averbode Bos & Heide. Met de aankoop van grote natuurgebieden hebben we Natuurpunt op de kaart gezet. Bij zo'n grote aankoop is het niet alleen belangrijk om goed te onderhandelen, je moet het ook kunnen financieren. Ik ben fier dat dat gelukt is. Ook ons

sociaal economiebedrijf, Natuur- en Landschapszorg, is een realisatie waar ik trots op ben. Daarmee kunnen we laaggeschoolden een interessante job bezorgen in natuurbeheer.

Waarom neem je afscheid als directeur?

Willy: Ik wilde het graag rustiger aandoen en wat meer tijd doorbrengen met mijn familie. De uitnodiging om op het kabinet van minister Joke Schauvliege te gaan werken, veegt die plannen van tafel. Een tweede reden is dat je als directeur niet moet wachten tot je 65ste om te zoeken naar een opvolger.

Heb je nog goede raad voor Chris?

Willy: Niet meteen, Chris moet gewoon Chris zijn. Het is belangrijk dat hij zich blijft omringen met een groep

Wat is je favoriete natuurgebied?

Willy: De Antwerpse fortengordels omdat het een mix is van natuurbehoud en historisch-militair erfgoed.

Chris: De Wase krekens in Oost-Vlaanderen. Het zijn typische Vlaamse natuurpareltjes, met heel veel natuurwaarde maar ook met veel druk van buitenaf.

Wat is je favoriete plant of dier?

Willy: Orchideeënrijke graslanden. Dat je die kan creëren met goed beheer, zoals in de Oude Landen, boeit mij.

Chris: Wij wonen in een parkje en als we 's avonds "onze" bosuil horen, voelen we ons goed. We zien hem nooit, maar we genieten van zijn aanwezigheid.

Wat doe je in je vrije tijd voor milieu en natuur?

Willy: Ik doe graag zwaar werk, zoals met bomen sleuren. Maar ik heb er helaas te weinig tijd voor.

Chris: We wonen al meer dan 20 jaar samen met enkele gezinnen. Zo nemen we iets minder van de kostbare open ruimte in beslag.

gemotiveerde medewerkers. Verder moet hij waken over een goed evenwicht tussen professionele en vrijwillige medewerkers. Dat is een moeilijke opdracht, maar als hij daarin slaagt, zal hij door iedereen worden geapprecieerd.

De nieuwe directeur van Natuurpunt, Chris Steenwegen studeerde biologie, milieusanering en overheidsmanagement. Hij stond aan het hoofd van de Stafdienst van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Voordien werkte hij bij de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), was kabinetchef van ministers Vera Dua, Ludo Sannen en Jef Tavernier en werkte bij het Instituut voor Politieke Ecologie.

Wat is je motivatie om directeur te worden van Natuurpunt?

Chris: Ik ben heel mijn loopbaan professioneel bezig met het milieu- en natuurbeleid. Eerst in enkele kortlopende projecten, daarna als medewerker in het parlement waar ik dossiers opvolgde ivm milieu-, natuur-, landbouw- en energiebeleid. Ik heb 3 jaar een Vlaams kabinet geleid met de bevoegdheden Milieu, Natuur en Landbouw en was daarna binnen de administratie verantwoordelijk voor enkele interne veranderingstrajecten, laatst bij het INBO, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

Ik zocht echter een nieuwe uitdaging en wilde mijn ervaring het liefst ten dienste stellen van een ngo, maar dan wel een uit de natuursector. En als dan de belangrijkste natuurvereniging zo'n fantastische job aanbiedt, dan vond ik dat een enorme kans. Ik ben dan ook echt blij en trots om die job te mogen opnemen en zal me er 200% voor inzetten.

Welke accenten wil je leggen als nieuwe directeur?

Chris: Ik vind het nog moeilijk daar nu een antwoord op te geven. Mijn eerste taak is nu om Natuurpunt met zijn professioneel kader en zijn vele vrijwilligers beter te leren kennen zodat ik beter dan vandaag kan inschatten welke kansen mensen voor Natuurpunt zien. Want, hoewel ik al vele jaren lid ben van Natuurpunt, ben ik toch een beetje

een buitenstaander. Wat mij bij de eerste kennismaking verraste, was dat Natuurpunt zo sterk geëvolueerd en geprofessionaliseerd is in de voorbije tien jaar. Ook de uitstraling nam enorm toe. Met bijna 90.000 leden en de vele regionale en lokale actieve kernen is Natuurpunt een erg sterke middenveldorganisatie in Vlaanderen. Ik wil dat we die rol ook volop opnemen: Natuurpunt als volwaardige partner die met iedereen in debat en discussie kan treden.

Wat zijn de grote uitdagingen voor de toekomst?

Willy: Ik pleit voor een sterker middenveld dat een belangrijke rol krijgt in maatschappelijk belangrijke zaken zoals natuurbehoud. De overheid moet vooral een kader creëren waarbinnen mensen dingen kunnen realiseren. En dat is ook iets wat Natuurpunt altijd doet: vrijwilligers kansen geven om iets te realiseren buiten hun professionele loopbaan.

Een andere grote uitdaging is de differentiatie van inkomsten. De overheid beschikt over minder middelen en het beheer van onze natuurgebieden levert weinig extra middelen op. Daarom moeten we andere inkomsten proberen aan te trekken. Stappen we bijvoorbeeld mee in de groene economie?

Chris: beleidsmatig zouden we nu eindelijk de afbakening van o.m. natuur- en landbouwgebieden in uitvoering van het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen moeten kunnen afronden. Eens dat achter de rug, zullen er zeker meer mogelijkheden ontstaan voor nieuwe natuurontwikkeling, niet alleen de aan natuur toegewezen gebieden, maar ook daarbuiten in overleg met andere gebruikers van de open ruimte. NP zelf bestaat nu 10 jaar. Misschien is er nood aan een nieuw project: waar wil Natuurpunt staan over 10 jaar?

Willy: Dat is het voorrecht van een nieuwe directeur. Hij kan een aantal doelstellingen formuleren die hij wil bereiken met zijn team. Voor mij mogen die doelstellingen even ambitieus zijn als tien jaar geleden.

Een uitgebreider interview kan je lezen op www.natuurpunt.be/interview

Haboe Natuur Speurders!

Langzaam maar zeker is de herfst in het land. Alles en iedereen maakt zich klaar voor de winter. Naar buiten dus, daar gebeurt het! Piepel en Soeza

Loopkevers

Zoals de naam het al laat vermoeden, lopen loopkevers graag. En met die zes pootjes gaat het flink vooruit, het zijn de snelheidsduivels van de bosgrond. Niet dat ze niet kunnen vliegen hoor. Sommigen van hen hebben vleugels en stevige vliegspieren. Anderen doen wel helemaal hun naam eer aan en hebben geen vleugels.

Je hebt ze in alle kleuren en maten, die loopkevers. Van zwart tot blauw of groen en van enkele mm tot een centimeter of vier. De meeste loopkevers zijn rovers. Met hun flinke kaken gaan ze wormen, larven of spinnen te lijf. Sommige soorten zijn verzet op slakken, en daarom meteen de beste vriend van de tuinier ...

Wist je dat:

Een van de loopkevers die je in de tuin kan vinden is de schallebijter. Die heeft een groene bovenkant met putjes in de dekschilden. Zijn voedsel bestaat uit rupsen en wormen. De kever grijpt ze met zijn krachtige bovenkaken en hij spuit een bruin verteringssap in de wonden. Het sap maakt de massa zacht. Hierdoor kan het zonder problemen door de kever worden opgezogen, net een soepje. Wanneer de schallebijter bedreigd wordt, scheidt hij ter verdediging een stinkende en vies smakende vloeistof af.

Tekeningen: Pascale Vantieghem

Buiten!

Loopkevers vind je bijna overal, in je tuin, in het park, in het bos. Ga maar eens kijken tussen de dode bladeren of onder houtblokken. Wedden dat je regenwormen, pissebedden en loopkevers verschrikt ziet wegritsen!

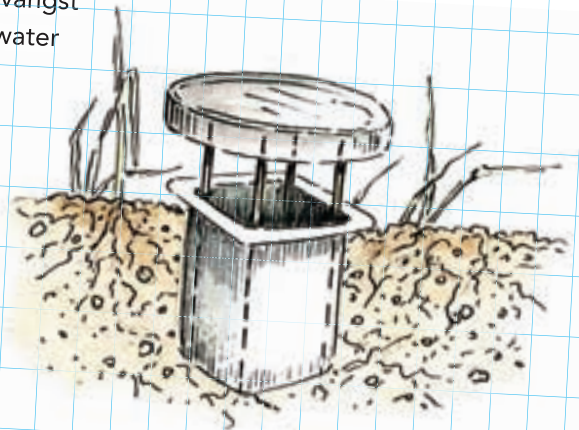
Micro-Macro

Weet je wat dit is? Mail je antwoord vóór 15 november naar natuurspeurder@natuurpunt.be en maak kans op een aankoopbon ter waarde van 10 euro in onze Natuur.winkel. Doen!

Groene vuile vingers:

Potvolkever! Loopkevers kan je vinden door te gaan snuffelzoeken op de bosbodem, maar je kan ook valletjes plaatsen. Hiervoor graaf je een yoghurtpotje in, zodat de rand net onder de bodem komt. Om te voorkomen dat je vangst verdrinkt in regenwater bouw je er best met 4 satéstokjes en een deksel van een ijsjesdoos een dakje boven. De rondlopende kevers zullen er zo invallen en door de gladde wanden er moeilijk weer uit komen.

De natuur in

Op zaterdag 15 oktober 2011 opent het speelbos in Landschap De Liereman. In samenspraak met de Jeugdraad van Oud-Turnhout werd de inrichting sober gehouden. Een speelbos is een natuurlijke speeltuin, er staan geen schommels en glijbanen. Je kan er wel in de bomen klauteren, over grachten springen, kampen bouwen, beestjes zoeken, klieren met water en zand ... kortom, niets dan avontuur. In dit speelbos bevindt zich eveneens het kleuternatuurleerpad "Het Bos van Bo" waar jaarlijks een 1000-tal kleuters te gast zijn samen met hun juf. Voor de grotere kinderen zijn Piepel en Soeza Boeboek gastheer en gastvrouw. Je kan op pad gaan met een Boeboekgezinsrugzakje en in het bezoekerscentrum is er een heus Boeboekkinderhoekje. Knisperleuk!

Foto: Griet Buyse

Zeldzame exmoorpony's grazen in Het Burreken

In het natuurgebied Het Burreken loopt sinds kort een uniek begrazingsproject met exmoorpony's. De exmoorpony is de laatste wilde voorouder van het gedomesticeerde paard en wereldwijd leven er nog maar iets meer dan 2000 Exmoorpony's. Dat betekent dat de diersoort meer bedreigd is dan de bekendere orang oetan, berggorilla en tijger. Om het voortbestaan van de West-Europese oerpony te verzekeren in Nederland en Vlaanderen is in 2007 het Samenwerkingsverband Exmoorpony opgericht. De organisatie wil meer exmoorpony's inzetten in natuurgebieden.

www.natuurpunt.be/burreken

Record Bank schenkt 6666 bomen aan Natuurpunt

Tijdens het vorige Salon voor Lichte Bedrijfsvoertuigen, Vrijtijdsvoertuigen en Moto's kon u bij Record Bank terecht voor een voordelige financiering. Maar er was meer: voor elke financiering beloofde Record Bank drie bomen te laten planten.

Een belangrijk deel van die belofte zal Record Bank samen met onze campagne Bos voor Iedereen uitvoeren: 6666 nieuwe bomen zullen dit najaar worden geplant.

Nieuwe onthaalsite geopend aan Antitankgracht

Op zondag 28 augustus is de nieuwe onthaalsite aan de Antitankgracht in Haacht feestelijk ingehuldigd. De afgelopen jaren onderging het natuurgebied een grondige opknapbeurt die zowel voor de natuur als voor de bezoekers mooie resultaten oplevert. De Antitankgracht van Haacht maakt deel uit van één van de verdedigingslinies die in de aanloop van de Tweede Wereldoorlog werden aangelegd tegen de dreigende inval van het Duitse leger. Hoewel het gebied in 2001 erkend werd als natuurgebied, raakte het steeds meer in verval. De gracht was dicht geslibd, er slingerde afval rond en de wandelpaden waren nog nauwelijks begaanbaar. Daarom kreeg het hele gebied de voorbije twee jaar een grondige facelift. Ondertussen zijn de werken afgerond.

Nieuwe tentoonstelling in het Natuurmuseum

"Is er iets te zien"

"Niks te zien!" Maar al te vaak horen we dit uit de mond van wandelaars of natuurliefhebbers. Wie echter leert kijken naar natuur, ontdekt dat er altijd iets te zien is! Waarnemen op 101 manieren, dat is het thema van de tentoonstelling. Hoe doen we dit nu met soms gesofisticeerde methodes, en hoe deed men dit vroeger. En waar dient al dat waarnemen voor? Wordt de natuur daar ook wel beter van? Kom het ontdekken op onze tentoonstelling!

- De tentoonstelling loopt tot het voorjaar 2012.
- **Openingsuren:** Open van dinsdag t/m vrijdag van 13u tot 16u30 (vrije toegang).
- Groepen kunnen na afspraak ook op andere momenten terecht.
- **Waar:** Natuurpunt Museum, Graatakker 11, 2300 Turnhout

Meer info: www.natuurpunt.be/museum

natuurpunt

Belgische Entomologische contact- en studiedag

Insectenliefhebbers zetten 4 december best met stip in hun agenda. Dan kan je deelnemen aan de Belgische Entomologische studiedag, met lezingen van amateurs en professionals in het Frans en Nederlands. Er komen verschillende facetten van kevers, vlinders en andere insecten aan bod. De ontmoetingsdag vindt plaats in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN): Vautierstraat 29 in Brussel en start om 9u. Contact & inschrijvingen: www.srbe-kbve.be, wdekoninck@naturalsciences.be of tim.struyve@natuurpunt.be.

Foto: Hans Henderickx

Neem Natuurpunt op in je testament

Salon van het Testament

Testament.be organiseert op donderdag 20 oktober van 10u tot 16u het allereerste Salon van het Testament in het Provinciaal Hof op de Markt in Brugge. De bedoeling is om geïnteresseerden wegwijs te maken in de moeilijke wetgeving rond erfpacht. Experts geven er verschillende lezingen. Speciale aandacht gaat naar ouders met een gehandicapt kind en iedereen die in een nieuw samengesteld gezin leeft. Voor persoonlijke vragen kan je terecht bij aanwezige notarissen en raadsheren voor eerstelijns advies. En uiteraard is ook Natuurpunt aanwezig. Een bon voor gratis toegang vind je op de achterzijde van de fondsenwervingsmailing in bijlage bij Natuur.blad. Meer informatie op www.testament.be.

Koffienamiddagen over legaten

Natuurpunt organiseert een reeks koffienamiddagen over legaten. Als je interesse hebt om Natuurpunt als goed doel op te nemen in je testament, nodigen we je graag hierop uit. We vertellen je wat Natuurpunt kan doen met extra werkmiddelen uit legaten. Daarnaast krijg je een overzicht van de mogelijkheden die er bestaan om fiscaal de meest voordelige werkwijze te zoeken.

Je bent welkom op:

- donderdag 27 oktober in de conferentiezaal van het stadhuis van Oostende, Vindictivelaan 1, Oostende

- vrijdag 28 oktober in De Curve, De Becker Remyplein 27, Kessel-Lo
- donderdag 3 november in Hoeve Dieseghem, Wouter Volckaertstraat 44, Mortsel.

Ontvangst is telkens vanaf 14u, het programma start om 14u30. We eindigen om 16u waarna je tijd hebt om persoonlijke vragen te stellen.

Alle informatie over die namiddagen kan je krijgen bij Ward Stulens, 015-29 72 47, ward.stulens@natuurpunt.be, www.natuurpunt.be/legaten.

Inschrijven hoeft niet, maar we horen graag van je komst.

ARGUS fotowedstrijd 2011

Dit najaar organiseert ARGUS de 10de editie van haar digitale fotowedstrijd rond de thema's natuur, duurzaamheid en milieu. Die richt zich zowel tot amateur- als professionele fotografen. Deelname is gratis. Een jury selecteert de winnaars en webbezoekers bepalen wie de publieksprijs wint.

De thema's: dieren en hun zintuigen, de pracht van planten, bos in de kijker, natuur in de achtertuin, water: vloek of zegen?!, opgelucht?!, in actie voor natuur en milieu, natuur onder druk, milieu en derde wereld, landelijk leven. Speciaal voor jongeren tot 18 jaar is er de categorie 'Bedreigd? Beschermd!'.

Doe ook mee!

Wie weet, wordt u wel de nieuwe ARGUS (jeugd)fotograaf van het jaar?

Het opladen van beelden kan tussen 19 september tot 18 november 2011 via www.argusfotowedstrijd.be.

Surf mee op www.natuurpunt.be

Ken jij de website van Natuurpunt al? Neem zeker eens een kijkje want zo blijf je op de hoogte van onze leukste activiteiten, leer je meer over biodiversiteit in Vlaanderen, verken je onze natuurgebieden en nog zoveel meer. Voortaan beantwoorden we in Natuur.blad enkele veelgestelde vragen over www.natuurpunt.be

Ik ben al een tijdje geregistreerd op de Natuurpuntwebsite, maar ik heb een nieuw e-mailadres. Moet ik me opnieuw registreren?

Nee, je moet je niet opnieuw registreren. Log in met je oude e-mailadres op Mijn Natuurpunt. Klik vervolgens op Mijn gegevens (in de linkerkolom onder Mijn Natuurpunt) en geef je nieuwe e-mailadres in. Klik daarna op opslaan.

Hoe schrijf ik mij in voor de nieuwsbrieven van Natuurpunt?

Om nieuwsbrieven te kunnen ontvangen, moet je je registreren op de Natuurpuntwebsite. Meer info lees je op www.natuurpunt.be/mijnnatuurpunt Ben je al geregistreerd? Log in op Mijn Natuurpunt en klik vervolgens op Mijn e-zines (in de linkerkolom onder Mijn Natuurpunt). Duid de e-zines aan die je wil ontvangen en klik daarna op opslaan. Je kan je selectie van e-zines op elke moment opnieuw wijzigen.

Kan ik een adreswijziging doorgeven via de website?

Ben je lid van Natuurpunt en geregistreerd op de Natuurpuntwebsite? Dan kan je de adreswijziging online doorgeven. Log in op Mijn Natuurpunt. Klik vervolgens op Mijn gegevens (in de linkerkolom onder Mijn Natuurpunt) en geef je nieuwe adres in. Klik daarna op opslaan. Het is wel belangrijk dat je je lidnummer invult op je registratieformulier. Anders wordt de adreswijziging niet opgenomen in onze ledendatabank. Controleer bij Mijn Natuurpunt/Mijn gegevens of je lidnummer is ingevuld.

Week van het Bos

Eropuit!

In januari gaven de Verenigde Naties het startschot voor het Internationaal Jaar van de Bossen. Uiteraard doet de Week van het Bos mee! Bos zonder grenzen is de slogan waarmee we dit jaar van 9 tot en met 16 oktober het bos in trekken. Het wordt een editie om U tegen te zeggen. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) serveren in samenwerking met Natuurpunt en tientallen lokale organisatoren meer dan tweehonderd activiteiten. Je kan er kennis maken met het belang van bossen en natuur in ons dagelijks leven. Allesbehalve een ver-van-je-bed show!

Hieronder vind je een selectie van activiteiten waaraan Natuurpunt deelneemt. Uiteraard kan je alle activiteiten uitgebreid terugvinden op www.weekvanhetbos.be

Antwerpen

15 oktober 2011

Sterren- en landschapswandeling

Samenkomst: 19u, Naast Cuveehoeve Brecht, Bouwdewijnstraat, Brecht

Contact: Natuurpunt Antwerpen Noord, Tel. 03-541 58 25,

antwerpennoord@natuurpunt.be

15 oktober 2011

Nacht van de Duisternis in het Molenbos

Samenkomst: 19u30 - 21u, Ecopark, Edegem

Contact: Kris Vos, 03-457 59 38, krisv@skynet.be

15 oktober 2011

Vleermuizentocht door het Stappersven

Samenkomst: 18u30 - 23u, Parking tennis, Huybergsebaan 164, Essen
Contact: Igor Vandamme, 0473-23 19 60, igor.vandamme@skynet.be

16 oktober 2011

Herfstwandeling in het Zevenbergenbos in Ranst

Samenkomst: 14u30, Mariagrot en Hof Zevenbergen, Kasteeldreef, Ranst
Contact: John Maes, 0476-31 58 34, maes.john@telenet.be
Extra info: Parkeren in de Kastanjelaan.

16 oktober 2011

Paddenstoelen kijken

Samenkomst: 14u, Bezoekerscentrum

De Klapekster, Kolonie 41, Wortel

Contact: Luc Van Dun, bc.deklapekster@natuurpunt.be

16 oktober 2011

Vedetten van de hersft : paddenstoelen in geuren en kleuren

Samenkomst: 10u - 12u, De Ster, hoek Frans Raatsstraat en Kastanjedreef, Kalmthout

Contact: Hedwig Lauriks, 03-666 63 68, heluau@telenet.be

16 oktober 2011

Wandelen in het Uilenbos in Hove

Samenkomst: 10u - 12u30, aan waterzuiveringsstation, Lintsesteenweg, Hove
Contact: Hugo Waeterschoot, 0477-33 23 30, hugo.waeterschoot@scarlet.be

Limburg

9 oktober 2011

Boeboeks in Kiewit met Marc de Bel

Piepel en Soeza komen op vakantie in Kiewit. Maar in Kiewit zijn ze Prins en Prinses kwijt.

Zitten ze in het bos? Help jij hen zoeken?

Bosopdrachten, workshops, boekvoorstelling "Boeboeks in Kiewit" door Marc de Bel

Samenkomst: 14u - 17u, Bezoekerscentrum Kiewit, einde Putvennestraat, Hasselt

Contact: Katleen Bollen, info@natuurpuntlimburg.be

9 oktober 2011

De geheimen van de Willenkensberg ontsluit

Samenkomst: 14u, parking Beukenhof, Beukenboomstraat, Lummen

Contact: Dirk D'Hondt, 0473-75 15 84, dirk.dhondt@base.be

9 oktober 2011

Paddenstoelenweetjes

Samenkomst: 14u, Resterheide, parking Begijnenvijvers (Begijnenstraat, Hechtel)

Contact: Krista Bovens, 011-73 12 79, natuurpunt.hechtel-eksel@skynet.be

16 oktober 2011**Het eetbare bos**

Samenkomst: 14u - 17u, Rémise, Leroyplein in Munsterbilzen
Contact: Jaak Aerden, 0494-12 22 01, jaak.aerden@skynet.be

16 oktober 2011**Herfsttocht, paddenstoelenexcursie en kinderwandeling**

Samenkomst: 14u, parking Bos- en duinengebied 'Den Brand', Kamertstraat, Hechtel
Contact: Krista Bovens, 011-73 12 79, natuurpunt.hechtel-eksel@skynet.be

Oost-Vlaanderen**9 oktober 2011****Paddenstoelenwandeling**

Samenkomst: 14u, Boembekemolen, Boembekestraat, Brakel (Michelbeke)
Contact: Vincent Decroock, vincent.decroock@fulladsl.be

9 oktober 2011

Op zondag 9 oktober opent Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege de Week van het Bos in het Raspaillebos (Geraardsbergen) aan het natuur- en milieueducatief centrum De Helix. In dit Internationaal jaar van de Bossen heeft dit evenement slechts één doel voor ogen: bosuitbreiding voor het Raspaillebos! En daar hebben we jouw hulp voor nodig...
Samenkomst: 14u - 18u, NMEC De Helix, Hoogvorst 2, Grimminge (Geraardsbergen)
Contact: Patrick Verheye, 09-265 45 94, patrick.verheye@lne.vlaanderen.be

9 oktober 2011**Proeven van het bos**

Samenkomst: 14u, Naast zij-ingang kerkhof Ronse in de Hogerluchtstraat
Contact: Philippe Moreaux, 0476-49 24 61, moreauxphilippe1951@gmail.com

15 & 16 oktober 2011**Drongengoed in beweging**

Op zaterdag kan je deelnemen aan een schemerwandeling of dropping (inschrijving verplicht), op zondag kan je o.a. wandelen, ambachtelijk brood bakken, huifkartochten maken ...
Samenkomst: zaterdag: 20u, zondag: 10u - 18u, Drongengoedhoeve, Drongengoedweg 9, Ursel

Contact: Marc D'hooge, 09-325 74 54, md@knesselare.be

16 oktober 2011**Grenzenloze****paddenstoelenwandeling**

Samenkomst: 14u - 17u30, Bezoekerscentrum Rietbeemd, Boureng 57, Deux-Acren
Contact: Willem Boonen, 0479-09 80 37, willem.boonen@skynet.be

16 oktober 2011**Dood hout, begin van nieuw leven**

Samenkomst: 14u tot 17u (vertrek tussen 13u en 14u), Zoete Zonde, Bosstraat 1, Munte
Contact: Lieve Van Acker, lievevanacker@hotmail.com

Vlaams-Brabant**9 oktober 2011****Paddenstoelenwandeling in het Hellebos**

Samenkomst: 10u tot 12u, Hellebosstraat (= zijstraat van de Perksesteenweg), Kampenhout
Contact: Stefan Vandevenne, stefan.vandevenne1@telenet.be

9 oktober 2011**Verkenning in het Begijnbos**

Samenkomst: 14u, Kerk Waanrode, Kortenaeken
Contact: Jorg Lambrechts, jorg.lambrechts@natuurpunt.be

9 oktober 2011**Wandel-, fiets- en gezinsactiviteit Het Grensgeval**

Samenkomst: 14u, Espace Culturel Néthen, Place de la Trémentine, Graven
Contact: C de borre, 016-46 14 00, cc@deborre.be

9 oktober 2011**Bomen en struiken in het Laekdal**

Samenkomst: 14u - 17u, Damiaan plein / Kerk Tremelo
Contact: Bruno Wallyn, 016-52 00 55, bruno.wallyn@skynet.be

16 oktober 2011**Wandeling in Marselaer**

Samenkomst: 13u - 17u, Taverne Lomast, Marselaerdreef (Waterwinningsstraat), Malderen
Contact: Luc Bettens, l.bettens@telenet.be

Niet te missen!**2 oktober:** bosproevertjes, Hasselt

9 oktober: 40 jaar Natuurpunt Oost-Brabant

15 oktober: Nacht van de Duisternis**15 & 16 oktober:** Zie Zo Zoogdier**16 oktober:** Heidebos zonder grenzen**22 & 23 oktober:** Dag van de Trage Weg

29 & 30 oktober, 1 november: Countryside

19 & 20 november: Dag van de Natuur**3 december:** Hyla-studiedag

10 december: jubileumfeest 10 jaar Natuurpunt

Meer activiteiten op www.natuurpunt.be/nationaleactiviteiten

West-Vlaanderen**9 oktober 2011****Paddenstoelenwandeling in Ryckveldebos**

Samenkomst: 14u - 16u30, Kasteel van Ryckvelde, Sijsele (Damme)
Contact: Daniël Janssens, 050-36 03 13, daniel.janssens@fulladsl.be

9 oktober 2011**Paddenstoelenwandeling in Mandelhoek**

Samenkomst: 14u - 16u30, Mandelhoek, Izegem
Contact: Jacqui Stragier, milieudienst@izegem.be

9 oktober 2011**Wandeling "Jong bos doet leven"**

Samenkomst: 9u30, Brug onder de E403 in de Preshoekstraat, Marke
Contact: Frieda Flo, 056-21 62 86, frieda.flo@hotmail.com

15 oktober 2011**Nachtwandeling in de Duinbossen**

Samenkomst: 19u, Gemeentehuis De Haan, Leopoldlaan 24, De Haan
Contact: Vera Jonckheere, milieudienst@dehaan.be

15 oktober 2011**Herfst in het Stadsrandbos**

Samenkomst: 14u - 16u30, Kruispunt Gistelsesteenweg met Grintweg en Polderdijk, Oostende
Contact: Lieve Weemaels, 059-43 40 69, lieve.weemaels@telenet.be

Helgoland Vogelpracht op 1,7km²

Helgoland is een Duits eiland op zo'n 70 km voor de Noordzeekust ter hoogte van de Duitse bocht. Het eiland is 1,7 vierkante kilometer groot en het bestaat uit twee delen: het hoofdeiland Helgoland en Dune. Het hoofdeiland is vooral bekend om zijn roodgekleurde rotskust die tot 61 meter hoog uit de zee omhoog rijst. Het kleine eilandje Dune is bedekt met duinen en zandstranden. Helgoland imponeert met zijn natuurpracht: van broedende zeevogels over trekvogels die even uitblazen, tot zonnende zeehonden.

Tekst: David Verdonck & Karolien Van de Velde

Duitsland telt verschillende eilanden maar Helgoland is het enige eiland in open zee. Oorspronkelijk vormde het eiland een geheel. Maar een zware storm en vloedgolf in de 18e eeuw maakte daar een einde aan. Sinds 2008 waren er plannen om de twee eilanden, die op achthonderd meter van elkaar liggen, opnieuw met elkaar te verbinden. Door zand te storten zou de verbinding hersteld worden en het project moest het toerisme op het eiland een nieuwe stimulans geven. Natuurliefhebbers protesteerden tegen de plannen omdat ze vreesden dat een toename van het toerisme een bedreiging zou vormen voor de kolonie zeehonden op het eiland. In juni 2011 stemde een meerderheid van de bewoners van Helgoland in een referendum tegen het plan van de hereniging van de eilanden. En zo blijft alles gewoon bij het oude.

“Een zeevogelkolonie kan overweldigend zijn”

Helgoland draagt nog altijd de sporen van een bijzonder verleden. Zo wilde in de jaren '30 niemand minder dan de Duitse dictator Hitler het eiland ombouwen tot een gigantische marinebasis. Het Duitse leger startte met de bouw van een netwerk van ondergrondse gangen, bunkers en een onderzeeërhaven.

Op het einde van de Tweede Wereldoorlog wilden de Britten voorgoed komaf maken met dit militaire bolwerk en bombardeerden ze Helgoland bijna volledig plat. De bewoners van het eiland moesten vluchten. In 1947 wilden de Britten het eiland voorgoed van de kaart vegen. Daarbij gebruikten ze zo'n 6700 ton explosieven. Hoewel er een desolaat kraterlandschap ontstond, hield het eiland stand. In 1952 gaven de Britten het eiland terug aan Duitsland en konden de inwoners weer naar huis terugkeren.

Gezondste stukje Duitsland

Vandaag leven de inwoners van Helgoland bijna uitsluitend van het toerisme en dat is niet verwonderlijk. Het eiland is gezegend met een aangenaam klimaat. Nergens in Duitsland schijnt de zon zoveel als op Helgoland. De nabije golfstroom zorgt voor mooie, maar niet te hete zomers en milde winters. Een andere troef van Helgoland is de goede luchtkwaliteit en de heilzame invloed van de zeelucht. Al in de 19e eeuw trokken beroemde schrijvers en kunstenaars zoals Goethe en Kafka naar het eiland omdat dit bekend stond als het gezondste stukje Duitsland. Ook vandaag kan je als bezoeker nog genieten van die goede lucht: gewoon even diep inademen.

Vogelliefhebbers genieten in de avondzon. Foto: David Verdonck

Opmerkelijk is dat Helgoland bijna volledig autovrij is. Dat zorgt ervoor dat je in alle rust kan genieten van de pure natuur. Wandelen is de manier om je te verplaatsen op Helgoland. Een tocht van noord naar zuid duurt niet langer dan dertig minuten. Via de klippenrandweg verken je het eiland. Die start en eindigt bij de vuurtoren van Helgoland en voert je onder meer langs de Lummensfelsen. Dit natuurgebied is amper 1 ha groot, maar is wel een van de dichtstbevolkte broedplaatsen van vogels in Duitsland. Begin juni kan je hier getuige zijn van een opmerkelijk fenomeen: de lummensprong. Jonge zeekoeten die nog niet kunnen vliegen duiken 60 meter naar beneden om ongedeerd in zee neer te ploffen.

Als je naar het noordelijke puntje van het eiland wandelt, doemt de Lange Anna op. De onbewoonde rots van bijna 50 meter vormt een van de blikvangers van het eiland. De Lange Anna, die bestaat uit rode zandsteen, is het resultaat van het samenspel van wind en water. Oorspronkelijk was de rots verbonden met het hoofdeiland, nu ligt het er een eindje voor.

Door de bijzondere ligging en de aanwezigheid van rode zandsteen, krijt en kalksteen kan Helgoland pronken met bijzondere fauna en flora. Er leven een aantal

planten en dieren die uniek zijn voor het noordoosten van de Noordzee. Zo is er bijvoorbeeld de klippenkool, die de voorvader is van veel van onze koolsoorten. Maar op Helgoland leeft bijvoorbeeld ook de Helgolandse huismuis, een ondersoort die enkel op het eiland voorkomt. Ze heeft een kenmerkende rode kleur, net zoals de rotsen op het eiland.

Tot voor kort was dit eilandje me onbekend. Maar na het bekijken van enkele leuke foto's van jan-van-genten, kwam daar begin 2010 verandering in. Ik begon te begrijpen waarom Helgoland bij vogelliefhebbers als reisbestemming hoog op het verlanglijstje staat. De vogelrijkdom van Helgoland manifesteert zich in twee periodes. De periode juni/juli is het broedseizoen van de jan-van-genten. Andere klifbroeders zoals drieteenmeeuw, zeekoet, alk en noordse stormvogel vervolledigen de lijst. Duizenden zeevogels komen jaarlijks broeden op Helgoland. Na het broedseizoen vertrekken vele vogels naar open zee. In het najaar houden andere soorten een tussenstop op het eiland voor ze koers zetten naar het zuiden. Op sommige dagen kan je er getuige zijn van een massale migratie van vogels. Het eiland is één van de allerbeste plaatsen van Europa om in het najaar de vogeltrek en de daarmee gepaard gaande zeldzame gasten te observeren.

1 Vogelkolonies. Foto: David Verdonck 2 Koppeltje jan-van-genten. Foto: Luc Meert

Op Helgoland zijn al zo'n 400 verschillende vogelsoorten waargenomen, een enorm aantal naar West-Europese maatstaven. In de herfst wordt zelfs een heuse Bird Race georganiseerd waarbij leken en wetenschappers zoveel mogelijk vogels proberen te observeren met hun verrekijker.

Voorjaarsvisite

In juni is Helgoland een droombestemming voor wie een zeevogelkolonie wil bezoeken. Tijdens de lange overvaart is er weinig actie te beleven, maar wanneer je het eiland nadert, krijg je een verbluffend beeld te zien. De rood gekleurde klif en het kleurrijk dorpje tekenen samen met het zanderige Dune de horizon.

Een kolonie kan overweldigend zijn. Het is een gekraak en een drukte van jewelste. Ondanks die drukte lijkt elke vogel zijn plaatsje op de rots te kennen. De jan-van-genten baltsen keer op keer bij de landing. Op die manier onderhouden de ouderparen hun

onderlinge band. Fotogeniek steken ze hun snavels bijeen en op sierlijke wijze strekken ze hun hals.

Door de nooit aflatende wind zweven de vogels op enkele meters voorbij. Spectaculair om te zien en als fotograaf krijg je veel mooie fotokansen. Het ideale moment om de vogels te fotograferen is tegen zons-
ondergang, dan is het licht het mooist. De sierlijke lichaamsbouw samen met de aparte okergele kop van de jan-van-genten doet het geheugenkaartje volschieten.

“Er leven planten en dieren die uniek zijn voor het zuidoosten van de Noordzee”

Op de laatste dag staat een bezoek aan Dune op het programma. Ondanks de beperkte oppervlakte is er een klein bungalowparkje met camping en een restaurant. Verbazend genoeg ligt er centraal nog een bescheiden vliegveld. Op Dune is gedurende het gehele jaar een kolonie grijze en gewone zeehonden aanwezig. De kolonie ligt aan de noordkant van het eiland. De zeehonden zijn hier duidelijk mensen gewoon. Op het eiland merkte ik een zeer grote “sociale controle” onder de toeristen en fotografen. Iedereen hield zich aan een ongeschreven code om de dieren niet te verstoren tijdens hun rustpauzes op het strand. Een verdere rondrit brengt ons naar het duinengebied in het centrum. Hier leeft een kolonie kleine mantelmeeuwen. De kolonie is vrij toegankelijk met wandelwegen naast de nesten.

Vogeltrek in het najaar

Gezien het grote succes van de eerste trip keek ik met veel verwachting uit naar de najaarsreis. Ik koos voor de tweede week van oktober. Ondanks de beperkte oppervlakte kent Helgoland een verscheidenheid aan stukjes natuur. Aan de noordwestkant heb je de klif met grasland, Oberland genoemd. Het middelste stuk (Mittelland) is één van de beste plaatsen voor zangvogels. De duindoorn afgewisseld met wat grote struiken en bomen herbergen vele soorten. Het

3 Foto: David Verdonck 4 Zeehondenkolonies. Foto: François Van Bauwel

gebied met de grootte van een voetbalveld ligt wat ingesloten tussen heuvels. De wind heeft er minder invloed, wat aangenaam is voor mens en dier. Nog wat lager, langs de westkant vind je een klein strandje omgeven door een betonnen dijk (Kringel). Door de oostenwind verzamelen vele soorten hier alvorens de oversteek naar het vaste land te maken. Na aankomst checkte ik snel in. De verleiding van de vele sijzen afgewisseld met barmsijzen was te groot om veel tijd te verliezen. De vogels hadden weinig oog voor hun omgeving en deden zich tegoed aan het zaad van verschillende planten.

's Avonds bleek de zuidkant van het eiland een ware magneet voor vogels te zijn. Zo zag ik er onder meer tapuiten en rietgorzen. Ook een groepje van 8 witkopstaartmezen trok meteen de aandacht. Ze waren druk aan het fourageren en vlogen tussen de bramen en rozenbottels. Het kleine strandje trok een grote groep vogels met vooral vinken en kepen aan. Een muur die de laatste zonnestralen wist te vangen trok vele insecten aan. Hiervan profiteerden enkele tientallen goudhaantjes en tjiftjaffen. De zonsondergang was een mooie afsluiter van de eerste dag.

“Helgoland kent een verscheidenheid aan stukjes natuur”

De volgende ochtend trok ik naar het noordstrand. Ook hier merkte ik veel aangespoelde plantenresten op. Dit lokte graspiepers, kepen, vinken en spreeuwen. Leuk waren de twee barmsijzen die vanuit zee op het strand kwam binnen vallen. Verder op het strand trof ik onder meer een ijsgors aan. Ondertussen maakte een jagende boomvalk het strand onveilig. De volgende dagen kruisten er nog goudhaantjes, merels en lijsters ons pad. Ook geelgorzen en ringmussen lieten zich er bewonderen.

In Mittelland zorgde een blauwstaart voor de nodige spanning. Ondanks de moeilijke locatie, een van de weinige donkere bosjes op het eiland, liet de vogel zich goed bekijken. De volgende dagen verschenen

o.a. een paapje en heggenmus op het appel. Een wandeling langs het kleine strandje op de Kringel leverde nog een bokje op. Die liet zich uitstekend bekijken. De groen glanzende mantelschouderstrepen op de rug kwamen er mooi uit. Naast de vele tapuiten en barmsijzen, kreeg ik er een juveniele rotgans voor de lens. De laatste dag deed ik hier ook nog een mooie waarneming van een bladkoning. Samen met goudhaantjes zat hij insecten uit de lucht te plukken.

Op de voorlaatste dag van onze tocht trok ik met een bootje vanuit Helgoland naar het zandeiland Dune. Het idee was om snel dit kleine eilandje te bezoeken. Eerst wandelde ik richting noordstrand. Een jonge zeehond trok de aandacht. Op het strand had men de aangespoelde plantenresten op grote hopen gezet. Heel aantrekkelijk voor koperwieken, lijsters, graspiepers, vinken en kepen, die zich tegoed deden aan de insecten. De lange tocht had de schuwheid van die soorten afgeworpen.

Met waarnemingen van sperwergrasmus, bladkoning, blauwstaart, ijsgors en witkopstaartmees was de vierdaagse een groot succes en voor herhaling vatbaar. De toeristische inslag van Helgoland kan menig natuurliefhebber afschrikken. Maar buiten de weekends keert de rust op het eiland voor een groot stuk terug.

www.davidverdonck.be
www.helgoland.de
www.helgoline.de

Praktisch

Helgoland is vanuit het vaste land goed te bereiken met de ferry die vertrekt vanuit Cuxhaven. De tocht met de snelle catamaran duurt een klein uurtje. Met de traditionele overzetboot mag je rekenen op twee uur. De totale afstand Antwerpen-Cuxhaven bedraagt 570 km.

soms gaat kiezen vanzelf

- 2 tot 4 uur stoken voor 24 uur heerlijke stralingswarmte...
- geschikt voor alle houtsoorten, en ook voor pellets...
- verdient zich snel terug door lage brandstofkosten...
- een gezond binnenklimaat door infrarode warmte...
- topresultaten inzake rendement, CO₂, CO en fijnstof...
- meer dan 60 modellen, klassiek en modern, ook bakovens...
- voor oudere woning tot passiefhuis, ook met CV-optie...

De echte massieve speksteenkachel
... ook binnenin van speksteen !

INFORMATIE, VERDELERS, ACTIES, DOCUMENTATIE ?

Bezoek www.0127.dutry.info of bel 056 77 60 90

TULIKIVI BELGIUM, Jagershoek 10, 8570 Vichte.

Nordic Info: www.norge.be
specialist Noorwegen & Hurtigruten

HURTIGRUTEN

NORDIC INFO
The Norwegian company

20 % korting op Hurtigruten 2012
Boeken voor 30.09.11

Laplandreizen & Noorderlichtreizen
Begeleide natuur-zeereizen
naar Noorwegen en Spitsbergen
Kom naar onze infodagen!!!

Nordic Info - Buggenhout
052 55 52 54 - www.norge.be - info@norge.be

Villa Les Dunes

De natuur in uw achtertuin!

Een tweede verblijf ...

- ✓ vlak naast natuurreservaat 'Le Platier d'Oye'
- ✓ uniek in de regio
- ✓ te Oye-Plage, een ½ uur van de Belgische kust
- ✓ te huur / te koop
- ✓ met 1-, 2-, 3- slaapkamers

Bekijk nu de prachtige trektocht van de vogels
en overnacht ter plaatse www.holidaysuites.eu

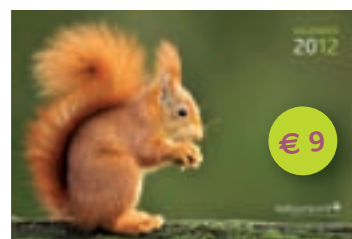
... een droomverblijf voor elke natuurliefhebber

**TWIN
PROPERTIES**

Meer info? BEL GRATIS
0800/111 11

info@twinproperties.be
www.twinproperties.be

€ 9

Natuur.kalender 2012

De Natuur.kalender is een verzameling van sprekende natuurbeelden, een hebbeding voor de liefhebbers. Elke maand een prachtig seizoensbeeld met voldoende ruimte om al je afspraken te noteren. De beelden zijn ook te verkrijgen als wenskaart.

€ 5

Wenskaarten

(set van 5 kaarten met omslag)

Te koop in onze Natuur.winkel of online op www.natuurpunt.be/winkel en bij meer dan 50 lokale Natuurpuntafdelingen

Koop de beelden van de kalender op groot formaat!
Vanaf 100 euro [Ecoboord, 40x60]
www.mtwalls.be/natuurpunt

MTWalls

NIEUW

Verhuisd? Vragen over lidmaatschap?

Om te voorkomen dat je het volgende nummer van dit tijdschrift niet zou ontvangen, meld ons vandaag nog jouw nieuw thuisadres. Neem daarvoor contact op met onze ledenadministratie, 015-29 72 51 of ledenadministratie@natuurpunt.be. Hier kan je ook terecht met alle vragen of problemen over je lidmaatschap.

Dienst: natuurbeschermer, studie, communicatie, beleid, financiën, personeel, algemene zaken.

Coxiestraat 11, 2800 Mechelen,
015-29 72 20,
info@natuurpunt.be,
www.natuurpunt.be
geopend ma-vrij: 9u-17u

Dienst: Educatie & museum

Graatker 11, 2300 Turnhout,
014-47 29 55,
educatie@natuurpunt.be

Natuurpuntwinkel

Stationstraat 40, 2800 Mechelen
www.natuurpunt.be/winkel,
winkel@natuurpunt.be, 015-43 16 88

Bij sommige bezoekerscentra en secretariaten is er een kleine winkel. Die herken je aan het winkelkarlogo.

Bezoekerscentra

NMC De Bourgoyen, Stad Gent i.s.m.

Natuurpunt,
Driepikkelstraat 32, 9030 Gent, 09-216 44 78,
bc.bourgoyen@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Landschap De Liereman,
Schoorhovenberg 43, 2360 Oud-Turnhout,
014-42 99 66, bc.deliereman@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Hageven,
Tussenstraat 10, 3910 Neerpelt, 011-80 26 77,
bc.hageven@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Mechels Rivieregebied,
Muizenhoekstraat 7, 2812 Muizen-Mechelen,
015-43 61 09,
bc.mechelsrivieregebied@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Uitkerse Polder,
Kuiperscheeweg 20, 8370 Uitkerke-Blankenberge,
050-42 90 40,
bc.uitkersepolder@natuurpunt.be

Vlaams bezoekerscentrum de Otter
i.s.m. Natuurpunt, De Blankaart,
Iepersteenweg 56, 8600 Woumen-Diksmuide,
051-54 52 44,
deblankaart@natuurpunt.be

Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip i.s.m.
Natuurpunt, Vallei van de Zwarte Beek,
Grauwe Steenstraat 7/2, 3582 Koersel-Beringen,
011-45 01 91, watersnip.anb@vlaanderen.be

Bezoekerscentrum Huize Ernest Claes
E. Claesstraat 152, 3271 Zichem, 013-32 63 60,
bc.huizeerndclaes@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum De Klapekster
Kolonie 41, 2323 Wortel, 03-383 02 08,
bc.deklapekster@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum 't Vloot
Demerstraat 60, 3560 Linkhout, 013-55 63 81,
bc.tvloot@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Kiewit,
Putvenneststraat, 3500 Hasselt, 011-24 60 20,
bc.kiewit@natuurpunt.be

Voor openingsuren kijk je best op
www.natuurpunt.be/bezoekerscentra

Regionale secretariaten

West-Vlaanderen: De Blankaart,
Iepersteenweg 56, 8600 Woumen (Diksmuide)
Oost-Vlaanderen: Kortrijksepoortstraat 192,
9000 Gent

Limburg: Kiewitdreef 5, Domein Kiewit,
3500 Hasselt,
011-24 60 20, info@natuurpuntlimburg.be

Vlaams-Brabant: Leuvensestraat 6,
3010 Kessel-Lo, 016-25 25 93

Antwerpen: Steenstraat 25, 2180 Ekeren,
03-541 58 25, antwerpennoord@natuurpunt.be

Redactie

Eindredacteur: Sofie Versweyveld,
015-29 72 24, sofie.versweyveld@natuurpunt.be
Illustraties: Jenny Dedoncker

Prepress

Check-it.eu cvba
F. Lousbergkaai 105/1, 9000 Gent
09-265 85 76, info@check-it.be

Druk

Drukkerij Corelio Printing nv. Erpe-Mere
Papier: Respecta60, 60% gerecycleerd,
40% chloorvrije vezels van verantwoord
beheerdebossen.
Oplage: 88.000 exemplaren

Verantwoordelijke uitgever

Chris Steenwegen, Coxiestraat 11,
2800 Mechelen

Lid worden van Natuurpunt

Het lidmaatschap bedraagt € 24 per kalenderjaar en is geldig voor het hele gezin. Overschrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB.

Abonnementen op Natuur.focus en Natuur.oriolus

Leden van Natuurpunt kunnen zich abonneren op de gespecialiseerde tijdschriften Natuur.focus en Natuur.oriolus. Het abonnement kost € 8,5 voor elk van deze tijdschriften. Wie intekent op beide tijdschriften betaalt slechts € 14,5. Dit bedrag is over te schrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB met vermelding van de titel van het tijdschrift en (indien mogelijk) je lidnummer. Lidgeld en abonnementen kunnen samen worden betaald indien duidelijk wordt vermeld welk(e) tijdschrift(en) men wenst.

Donateurs

Voor giften vanaf € 40 krijgt u een fiscaal attest. Giften mogen worden gestort op rekening 293-0212075-88, IBAN: BE56 2930 2120 7588, BIC: GEBABEBB. Indien een projectnummer of projectnaam wordt vermeld, gaat de gift naar het bedoelde reservatenfonds.

Nalatenschappen en legaten

Geregeld besluiten mensen om via een nalatenschap of legaat ons natuurbehoudswerk te steunen. Dat is niet alleen een goede zaak voor onze vereniging, ook de legataris zelf verzekert er zich van dat flink wat minder erfenisrechten naar de staatskas vloeien dan bij een gewone erfenis. Overweegt u ook om die stap te zetten en onze vereniging te begunstigen, dan raden we u aan een notaris te raadplegen. Die kan u exact meedelen hoe u te werk moet gaan en welke formule het best bij u past. Voor nog meer inlichtingen over de mogelijkheden van legaten en schenkingen ten voordele van ons natuurbehoudswerk, kan u terecht bij Ward Stulens, 015-29 72 47. Hij zal graag antwoorden op uw vragen.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.

Jonger dan 25? Neem eens een kijkje op
www.jnm.be

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Voor diverse projecten her en der in Vlaanderen kan Natuurpunt rekenen op de financiële rugsteun van de Europese Unie in het kader van het LIFE-programma.

Onze vereniging kan haar doelstellingen realiseren dankzij de steun van onze hoofdsponsors: Aardgas, Electrabel GDF Suez, Linea Trovata SunTec nv, Nationale Loterij, Torfs en Triodos.

Aardgas

Nationale Loterij
creëert kansen 6

TORFS
Schoenen met naam

Triodos Bank

Electrabel
GDF SUEZ

Al onze partners vind je op
www.natuurpunt.be/partners

COUNTRYSIDE

FLANDERS EXPO

POWERED BY
nest

Genieten
in landelijke stijl

ZATERDAG 29 OKT >
DINSdag 1 NOV 2011

FLANDERS EXPO GENT
10 TOT 19 UUR

www.countryside.be

2 euro
korting

per ticket
via online voorverkoop

nest

Nieuwsblad.be

Vitaya®

organised by **artexis**

Verder dan proper water...

De rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) van Aquafin zuiveren het afvalwater van 4,5 miljoen Vlamingen vooraleer het in de natuur terecht komt. Daardoor is de waterkwaliteit in onze beken en rivieren er de laatste jaren sterk op vooruit gegaan. Naast zijn kernactiviteit 'waterzuivering' heeft Aquafin ook oog voor andere aspecten die het milieu ten goede komen. Zuiveringsinstallaties liggen vaak in een natuurlijke omgeving, een groenscherm onttrekt in dat geval de installatieonderdelen aan het zicht. Bij de aanleg van de terreinen besteedt Aquafin veel aandacht aan de groenaanplantingen. De vrije ruimtes tussen de constructies en de restpercelen worden bij renovatie of nieuwbouw ingezaaid met een bloemenmengsel van o.a. korenbloem, gele ganzenbloem, gewone margriet, gewone rolklaver, scherpe boterbloem, kleine ratelaar en geel walstro.

Op een 60-tal locaties levert dat jaarlijks een prachtige bloemenweide op, waar verschillende soorten insecten en vlinders dankbaar gebruik van maken. Enkele zuiveringsinstallaties herbergen zelfs een fruitboomgaard en waar mogelijk zijn amfibiepoelen aangelegd die eveneens dienst doen als buffer voor overtollig hemelwater. Op de zuivering in Knokke werden de amfibiepoelen specifiek aangelegd met het oog op de instandhouding en uitbreiding van de aanwezige boomkikkerpopulatie op het Knokse grondgebied.

Milieubewust groenonderhoud

Voor het onderhoud van alle groen op en rond zijn installaties, bouwt Aquafin al enkele jaren doelbewust het gebruik van pesticiden af. Rondom rietvelden voert het nu al een absolute nultolerantie wat betreft pesticidgebruik. De doelstelling is om tegen 2012 op alle terreinen alternatieve methoden te hanteren zoals veegbeheer, maaien, afbranden en heet water. Om felle onkruidgroei tegen te gaan, wordt witte cultuurklaver tussen bosplantsoen ingezaaid als bodembedekker.